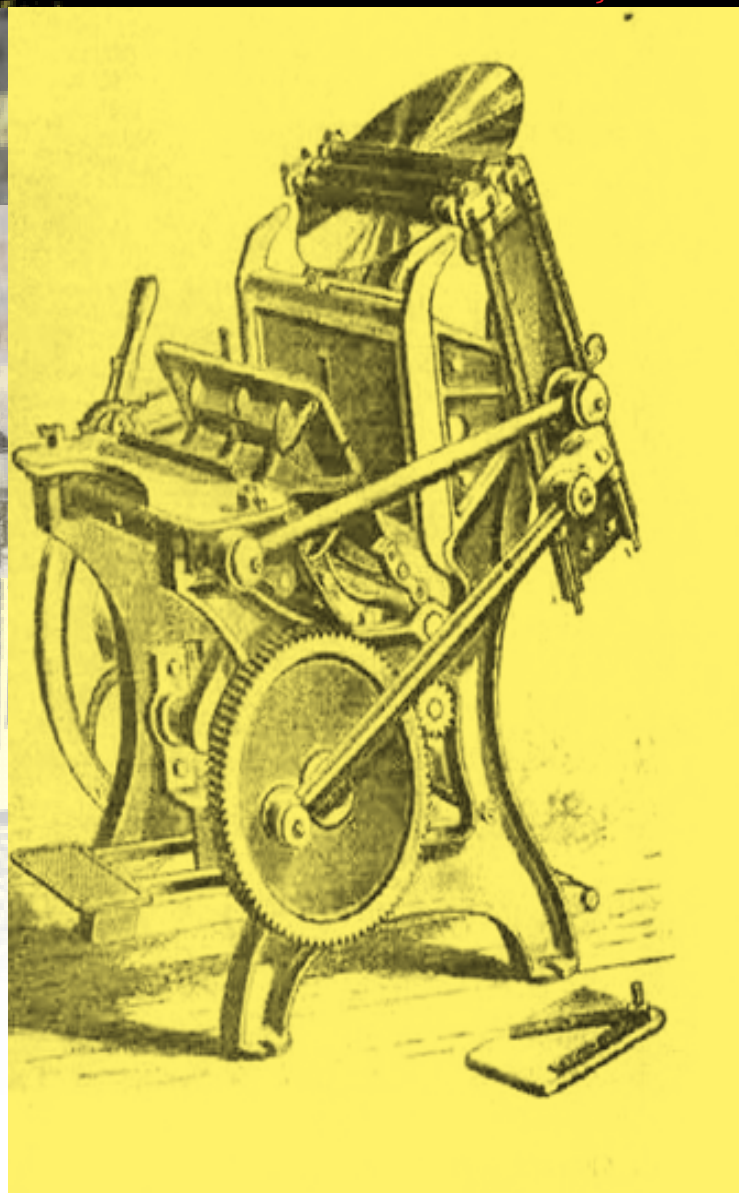

GUTENBERG

Universul cărții

Anul XI
Nr. 39
Iunie, 2019

GUTENBERG

N
I
V
E
R
S
U
L

PUBLIKAȚIE TRIMESTRIALĂ CULTURALĂ

Anul XI, Nr. 39
Iunie 2019

EDITURA GUTENBERG UNIVERS - ROMÂNIA

CĂRȚII

**PUBLICAȚIE FONDATĂ 2009,
DIRECTOR TIPOGRAFIA
GUTENBERG ARAD, DAN LUCA**

Florica R. CÂNDEA - Consilier editorial

COLEGIUL CONSULTATIV

Anton ILICA
Emil ȘIMANDAN
Horea TRUȚĂ

COLEGIUL TEHNIC

Carina BABA - Consilier imagine
Loredana TUDORESCU - Consilier tehnic

REDACTORI / RELAȚII SPECIALE

Lucia BIBARȚ
Sorina GROZA
Gheorghe HODREA
Mira ODAGIU
Iuliana PINTEA
Eugenia PONTA PETE

D.T.P.

Carina BABA - Concepția copertei
Ecaterina VARGA

DISTRIBUIRE

Radu BOLOVAN - chioșc ziare str. Mețianu

CUPRINS

Documentar- Aradul în timp	3
Profiluri jurnalistice	7
Estetica limbii	10
Recenzii	13
Salon Gutenberg	16
Idei, opinii, consemnări	21
La o ceașcă de cafea, duminica	30
Mașina tipografică	34
Eveniment	39
Editura și Tipografia Gutenberg	43

Revista Gutenberg Universul cărții precizează

Toate materialele publicate pe parcursul anului 2019, vor fi ierarhizate la sfârșitul anului și vor face obiectul Galei Excelenței, conform segmentelor cunoscute ca generice.
Mult succes!

Revista se distribuie gratuit

Responsabilitatea asupra conținutului textelor aparține autorilor

ARTA MONUMENTALĂ ARĂDEANĂ

Mozaicul Sărbătoarea Muncii

Horia TRUȚĂ

Mozaicul realizat în 1984, pe fațada clădirii administrative a Intreprinderii de Vagoane, a fost finanțat de Ministerul Culturii. Autorul, Mihai Mănescu, absolvent al Institutului de arte *Nicolae Grigorescu* din București, era specializat în lucrări de grafică, ilustrație de carte, caricatură, afișe, scenografie pentru televiziune, decorațiuni murale monumentale. În acest ultim domeniu s-a făcut cunoscut mai ales prin ordonarea estetică a stațiilor metroului bucureștean și a unor clădiri publice din Brăila și Slobozia.

Personalitatea lucrării arădene, a fost asigurată și de raportul neobișnuit al suprafeței ce trebuia înfrumusețată și anume, verticalitatea de 35,5 m față de 15,5 m lățime. Aria de 510 metri pătrați a fost acoperită cu material ceramic de bună calitate, respectiv gresie simplă și glazurată, tratată la o temperatură de 1200 grade Celsius, pentru a rezista intemperiiilor anotimpurale. Au fost folosite 600.000 plăcuțe, care îmbinate asigurau caracterul figurativ al lucrării, ce se distinge și azi prin tonurile coloristice predominant calde.

Tematica propusă de comanditar a fost o lucrare angajată politic, simbolizând un grup de muncitori într-o sărbătoare a muncii. Personajele, în număr de 25 bărbați și femei, dispuse pe patru registre, au o mișcare ce sugerează o anumită activitate productivă. La o descriptivare mai atentă, se pot distinge simbolurile emblematice promovate de regimul comunist: o țărancă ce oferă pâine la poarta de intrare a județului, un grup de muncitori organizați pentru defilare, s-au o mamă cu un copil în brațe. În rest, spațiul este animat de siluete ce reprezintă meserii specifice Aradului acelor vremuri: sonдор, strungar, turnător, țesătoare, textilistă. Toți sunt tineri, svelți, orientați spre axa de simetrie centrală ce traversează imaginar mozaicul.

Mozaicul Sărbătoarea Muncii (2014)

Privită de la distanță de 100-150 m, imaginea trebuia, conform concepției artistului, să sugereze o coloană, pe niveluri diferite de

valoare socială a muncii. În timp ce la baza lucrării, personajele sunt mai puțin organizate, în nivelele superioare, ele primesc o aranjare fermă, anunțând în mod gradat momentul

apoteotic marcat prin personajul dominant din cel mai înalt registru flancat de drapele. Pe înălțime, pentru a fi corectată percepția vizuală pe ansamblu, proporția mărimii personajelor diferă în funcție de registrul în care se află. Astfel, dacă la nivelul superior personajul central are 7 m. mărimea acestora scade spre bază până la 5 m.

Realizarea mozaicului a determinat organizarea unui amplu șantier de construcții care s-a întins pe o durată de peste două luni cu implicarea principalelor instituții culturale și administrative ale municipiului. Inaugurarea lucrării s-a realizat discret, fără nici o festivitate cu public, în 30 septembrie 1984.

Din păcate, în prezent, la bază imaginea mozaicului este obturată în parte, de vegetația arboricolă înaltă, mulțimea de sârme cu stâlpi și circulația intensă astrăzii.

GEORGE COȘBUC ȘI ARADUL

Horia TRUȚĂ

George Coșbuc (1866-1918), poet clasic român, născut la Hordou (județul Bistrița-Năsăud), la solicitarea lui Ioan Slavici, a lucrat câțiva ani la Sibiu în redacția ziarului *Tribuna*. Stabilindu-se la București, a îmbinat creația poetică originală cu cea de traducător, publicist și autor de manuale didactice. Post mortem, a fost ales Membru de Onoare al Academiei Române.

Colaborarea lui *George Coșbuc* cu Aradul, a început prin articolul *Cele trei marșuri*, publicat la 23 ianuarie 1897 în ziarul *Tribuna Poporului*. Urmează poezia de atmosferă clasică *Ștregarii din Cynthus*, apoi o suită de legende, zicători comentate, tâlmăciri, studii, critică literară, proze de război și bineînțeles, poezii. Acestea au apărut cu regularitate, la început în *Tribuna Poporului*, apoi în *Tribuna, Românul*, dar și în calendarele redactate de ziarele locale. Semnătura lui Coșbuc apare în presa arădeană până în 1912, fiind consemnate în această perioadă numeroase vizite și întâlniri cu publicul, unde era întâmpinat de fiecare dată, cu admirație și dragoste. Era genul sănătos, chibzuit, discret, care ducea o existență echilibrată, orientat către valorile ultratradiționale ale neamului din care făcea parte, ferindu-se de incidente și de abateri de orice fel. În opera lui se regăsesc liniștea și calmul tânjit de societatea românească arădeană a acelor vremuri. Memoria orașului, a reținut stima, prețuirea și afecțiunea grupului de redactori și scriitori locali, grupați în

jurul diverselor periodice, manifestată atunci când poetul sosea singur sau când era în tovărășia unor scriitori din România, între care, mai des era pomenit numele lui Ion Luca Caragiale. Ziaristul și omul politic Ion Russu Șirianu, evoca în unul din studiile sale, interesul manifestat de către George Coșbuc, referitoare la satul lui Ioan Slavici, petrecerile de nuntă, însoțite de chiuituri și farse improvizate, despre șezători și clăci, despre bocete, pe care le compara cu întreaga comoară de valori populare preluate din satele Năsăudului. Poetul obișnuia să tragă la fostul hotel și restaurant *Vass*, numit în perioada interbelică *Cornul vânătorului*, loc preferat se pare, în scurtele sale opriri în Arad.

Cinstindu-i numele și opera, la peste un deceniu de la moartea scriitorului, arădenii au propus ridicarea unui monument pe care să-l așeze în unul din cele mai centrale și pitorești locuri ale orașului. Astfel la 17 decembrie 1925, a avut loc în sala Palatului Cultural primul concert din seria de manifestări propuse de Lazăr Nichi, consacrate adunării fondurilor necesare, îndeplinirii acestei dorințe.

Bustul din bronz a fost așezat pe soclu, în stânga intrării în Palatul Cultural, simetric cu A.D. Xenopol. La impresionanta Serbare culturală organizată la 2 iunie 1929 cu prilejul dezvelirii celor două monumente, a conferențiat prietenul lui Coșbuc, profesorul G. Bogdan Duică, cel dintâi spirit critic care i-a pătruns și înțeles opera, care i-a încurajat începuturile literare și care, împreună cu șirianul Ioan Slavici, l-a condus în 9 mai 1918, la cimitirul Bellu din București.

Sculptura a fost modelată de Gheorghe Groza, câștigătorul concursului lansat de municipalitate în acest scop. Sosit de curând din Italia, tânărul sculptor a aflat în 1926 de intențiile lui Lazăr Nichi, directorul Palatului Cultural, de a ridica în fața prestigioasei instituții de cultură busturile lui A.D. Xenopol și George Coșbuc. Plin de entuziasm, Gheorghe Groza a început lucrul la monumente, acasă la Moneasa. Ca model, artistul s-a folosit, probabil, de fotografii cunoscute în mediile literare. De aceea lucrările exprimă mai degrabă gustul estetic al comanditarilor decât cel al autorului. Fabrica V.V. Rășcanu, din București, o turnătorie artistică din bronz, alamă, zinc și metale fine, fondată în anul 1905, a fost selectată pentru transpunerea busturilor în bronz.

Postamentul, prevăzut cu trei trepte, unește băncile decorative laterale, ale căror spătar traforat se află de o parte și de alta a soclului de forma unui trunchi de piramidă suprapus peste un cub. Totul a fost placat cu travertin de firma arădeană Iosif Menrath, care parțial deteriorându-se au fost înlocuite și reparate în anii 1970 și 2006.

IOAN SLAVICI-SCRISORI INEDITE**Anton ILICA**

În fine, voi reaminti că Ioan Slavici s-a născut la Șiria, în 1848, că romanele și nuvelele sale consacrate sunt inspirate din experiența toposului arădean (*Moara cu noroc, Mara, Pădureanca*), că arădenii și-l revendică drept cel mai important (și primul) scriitor de valoare națională, ivit în literatura română. Mai apoi, drumurile lui Ioan Slavici colindă prin Viena, Sibiu, București, Măgurele, încheindu-se la Panciu, unde la Schitul Brazi este înmormântat, iar pământul adus la Șiria marchează aici un însemn mortuar pentru originea sa nativă.

Regretatul profesor Vasile Popeangă, important om de cultură al Aradului, cercetător a numeroaselor arhive din țară și străinătate, a copiat, în cele șapte caiete de notițe (aflate în colecția personală), ceea ce i s-a părut interesant și a intrat în preocupările sale: scrisori, informații istorice, recenzii de cărți, date despre scriitori, cote de arhive. Toate sunt consemnate cu o acribie de autentic istoric și de cercetător responsabil al Arhivelor consultate. De pildă, la Biblioteca Institutului Teologic din Sibiu, fond V. Mangra, găsește ("text autograf") câteva scrisori de ale lui Ioan Slavici, pe care le-a transcris în Caietul I (numerotat de mine dintre cele VI).

Redăm mai jos trei dintre acestea:

1. Slavici către Mangra (arhimandrit și vicar episcopal – n.n.)

Vác, 4 februarie n. 1889

Iubite amice,

Mă iartă, că-ți răspund numai acum și acum numai în câteva cuvinte. Vinul, pe care mi l-ați trimis, e unul dintre cele mai bune și m-am bucurat de el cu atât mai vârtos, cu cât nevestei mele (prof. Eleonora Tănăsescu – n.m.) i-a plăcut mai mult ca celelalte, tot vinuri excelente, dar prea tari pentru dânsa. Mă veți îndatora deci prea mult, dacă peste câteva săptămâni îmi veți mai trimite 15 – 20 litre din același vin, în genere vin vechi și blând, cum se cuvine unei femei care lăptează. Dar aceasta numai dacă se poate

fără opintire. Vă rog însă cu tot dinadinsul să-i trimiteți lui Albu un vin de băut, căci aici apa e proastă, iar vinul e și scump și falsificat. Eu mi-am procurat vin prin învățătorul Ștefu. E foarte bun, dar cam scump și prea tare, un vin pentru oameni ca mine, care nu beau mai mult ca un pahar la prânz și numai rareori câte unul la cină. Îi dau din vinul

acesta și lui, care bea mai bucuros 2-3 pahare dintr-un vin tot curat, dar mai domol, cum sunt cele de la Șiria și Covăsânț. Ați face o treabă bună, dacă i-ați trimite 30-40 litri, (din acela) ce nu costă mult. Aceasta însă cât mai curând. Vorba între noi rămâne, Slavici.

2. Slavici către o Doamnă neidentificată (aflată tot în Fondul Mangra)

Stimabila mea Doamnă,

Buna cuviință cere să vă mulțumesc pentru butoiușul de vin excelent încă atunci când am primit butoiușul ori, cel puțin, în ziua când am spart butoiul ca să gust vinul. Sunt însă considerațiuni care trebuie să fie puse mai presus de buna cuviință: una din considerațiunile de felul acesta m-a făcut să mă grăbesc cu exprimarea mulțumirilor noastre, în prima linie ale nevestei mele, care e cea mai zeloasă consumatoare a vinului, apoi ale mele, ca cel mai moderat în materie de băuturi. (Urmează o amplă paranteză despre o carte referitoare la Curtea de Argeș, pe care a trimis-o "într-o ladă, la Șiria, unde va trebui să se afle acum, la nepoată-mea..." – n.m.) ... Iar cât pentru lauda vinului a fost o adevărată operă de caritate că mi-ați învrednicit și pe noi să gustăm nițel din vinurile de la noi, căci cele din Ardeal nu le putem bea, atât sunt de "vârtoase", cum se zice în România.

Dați-mi voie să vă comunic cele mai afectuoase salutări și complimente din partea nevestei mele, dimpreună cu sărutările mele de mână. Al D-voastră devotat servitor Sibiu, 20 ianuarie v. 1888 Ioan Slavici

3. Scrisoare către Eugen Brote (publicist, n.m.)

Măgurele, 10 ianuarie st.v 1904

Iubite amice,

Surghiunit aici, am ajuns încetul cu încetul să mă mărginesc a-mi căuta mulțumirile vieții în cercul restrâns al activității mele și să mă socotesc ca ieșit din lumea mea cea mare, de la care atât de multe supărări am avut și am și cu care nu mai pot să întrețin relațiuni. Mă simt dar viu atins, când văd că tot mai e între vechii și bunii mei prieteni câte unul care-și mai aduce aminte de mine și mă mâhnește gândul că nu-mi este cu puțință să mai potrec împreună cu dânsul.

Acesta este simțământul care m-a cuprins când am primit urările ce mi-ai trimis de sfințele sărbători. Mi-e parcă mi-a venit o veste dintr-o lume, care pentru mine a fost, dar nu mai este și nici nu mai poate fi. Îți mulțumesc și-ți urez și eu din toată inima să ai de aici înainte viață plină de fapte pentru care te socotesc merit.

Al D-tale devotat amic, Ioan Slavici

MONUMENTUL FRANCEZ DE LA ȘOIMOȘ-LIPOVA

Dorin OCNERIU

Imediat după terminarea Primului Război Mondial - 11 noiembrie 1918 - dar și în primele luni ale anului 1919, spațiul arădean s-a confruntat cu o situație complexă și tensionată, generată de o stare de lucruri politică și militară foarte complicată. Parte din teritoriu era râvnită atât de sârbii aflați cu armata la sud de Mureș, cât și de maghiari, a căror administrație continua să funcționeze aproape în toate localitățile. Populația românească majoritară dorea punerea în practică a declarației de autodeterminare a Națiunii Române susținută la 18 octombrie 1918 în Parlamentul de la Budapesta de către Alexandru Vaida-Voevod, întărită prin hotărârile Consiliului Național Român Central cu sediul la Arad și adoptată la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia de la 1 Decembrie 1918, toate presupunând instalarea administrației și autorității românești în provinciile unite cu România.

Un factor deosebit de grav în primele luni ale anului 1919 era anarhia. La sud de Mureș trupele sârbești mențineau o ordine asemănătoare cu cea a unor trupe de ocupație, făcând totul pentru a timora populația românească în dorința ei de a uni Banatul cu România. În părțile arădene, crișene și zărăndane bântuiau cete înarmate de dezertori din armata Austro-Ungară, care jefuiau și terorizau populația, în special la sate.

Deosebit de periculoase erau raidurile trenurilor militare ungurești, care plecau din Ungaria spre est, pe linia ferată de pe valea Mureșului și de pe valea Crișului Alb. Trupele maghiare mitraliau din tren civilii români aflați la câmp sau pe străzi, opreau din loc în loc și semănau teroare în rândul populației românești. De asemenea, autoritățile civile maghiare, hotărâte și încurajate să nu renunțe la conducere, au trecut la întărirea potențialului lor militar, polițienesc și jandarmeresc.

Garda Națională română, înființată de Ștefan Cicio-Pop, nu mai putea face față provocărilor de tot felul. Ba mai mult, printr-un ordin al trupelor franceze - care asigurau armistițiul în sud-estul fostului Imperiu Habsburgic - Garda Națională română a fost desființată (10 februarie 1919), românii nemaivând nicio structură militară care să-i apere. Pe acest fond de instabilitate civilă, economică și militară, la solicitarea primului ministru de la

București Ionel I.C. Brătianu, generalul Berthelot a ordonat instalarea la Arad un detașament militar francez cu circa 250 de ofițeri și soldați, având misiunea de a ține situația sub control prin patrulare în teritoriu, în special pe Valea Mureșului și a Crișului Alb. Însă provocările maghiare n-au încetat, ci s-au amplificat odată cu instalarea la Budapesta a guvernului comunist condus de Bela Kun, în martie 1919.

În acest context, la data de 24 martie 1919, un tren cu trupe maghiare a oprit lângă Lipova, la Șoimoș, pentru a se deda la acțiunile obișnuite de intimidare asupra românilor. O patrulă franceză călare, formată din patru soldați și un locotenent, a intervenit. Ungurii au deschis focul cu mitraliera, ucigând pe ofițer și un soldat, ceilalți trei reușind să

se refugieze în pădure. Morții au fost ridicați de unguri și aruncați din tren în gara Radna, fiind înhumați de localnici în cimitir, de unde, în 1924, au fost exhumați și duși în Franța.

În anul 1925 sătenii din Șoimoș au ridicat la marginea satului un monument din

piatră dedicat eroilor șoimoșeni căzuți în Primul Război Mondial, pe monument fiind adăugați și cei doi eroi francezi. De atunci, acest monument se numește "*Monumentul Francez de la Șoimoș*" și acolo se oficiază slujbe de pomenire de Ziua Eroilor, alături de Imnul României fanfara intonând și "Marseilleza", Imnul Franței.

Asta până în urmă cu câțiva ani...

De ceva vreme însă, în zonă funcționează o carieră de piatră, iar turiștii și localnicii nu mai au acces la monument, indicatorul de pe șosea a dispărut și însăși existența monumentului este pusă în pericol. Deși societatea care extrage piatra a amenajat de mai mulți ani un alt loc pentru monument, chiar lângă drum, nu se știe din ce cauză monumentul nu a fost mutat în noua locație. Este cazul ca autoritățile județene și locale să ia măsuri pentru remedierea acestei situații de netolerat.

Eroii merită măcar atâta considerație și respect încât monumentele lor să-și găsească loc în spațial public pentru a fi vizitate și cinstitute de toată lumea.

VOCI ȘI VOCAȚII JURNALISTICE ARĂDENE

La 11 ianuarie 2019 s-au împlinit și sărbătorit 100 de ani de la înființarea Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, iar la 7 ianuarie 2019 un sfert de veac de la re-înființarea, după Revoluția din Decembrie 1989, a Filialei „Ioan Slavici” din Arad a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România – evenimente marcante în istoria presei naționale și locale din vestul Transilvaniei și Țării.

Revista culturală „Gutenberg Universul Cărții” inaugurează o rubrică specială, pornind de la cele două evenimente amintite, dedicate unor personalități publicistice locale și naționale, contemporane, ante și postdecembriste, care s-au remarcat cu dăruire și talent pe tărâmul presei locale, presă care certifică o tradiție neîntreruptă de peste 180 de ani în istoria culturală a Aradului.

În acest număr, revista „Gutenberg Universul Cărții” are ca oaspeți patru publiciști de marcă ai Aradului: ADRIANA BARBU, IOAN IERCAN, TRISTAN MIHUȚA, DORU SAVA

Adriana BARBU

Din anul 2011 ocupă funcția de redactor șef al celui mai bine vândut ziar local din țară, Jurnal arădean, iar din 2013 și pe cea de redactor șef al celui mai citit portal de știri din vestul țării - www.aradon.ro.

S-a născut la 29 august 1975 în municipiu Arad. Absolventă, în anul 2004, a Facultății de Artă, secția Pictură, din cadrul Universității de Vest din Timișoara, iar în anul 2008 a Facultății de Științe Juridice din cadrul Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, a debutat în presă în anul 2000 la cotidianul Observator arădean, unde a lucrat până în anul 2003, în cadrul secției „Actualitate”. Trece la cotidianul Agenda zilei, ca șef secție „Actualitate”, unde lucrează între anii 2003-2005, pentru a se întoarce mai apoi la cotidianul Observator arădean, unde activează ca jurnalist în perioada 2005-2006.

În anul 2006 se încadrează la cotidianul Adevărul de Arad, care la 25 aprilie 2008 își schimbă denumire în Jurnal arădean. Abordează aici numeroase genuri publicistice: știri, reportaje, interviuri etc. În anul 2008, devine redactor șef adjunct al cotidianului, de unde, după un an, devine editor coordonator iar mai apoi

redactor șef, funcție din care conduce până în prezent destinul editorial al Jurnal arădean și al portalului www.aradon.ro.

În 2001 a primit diploma „Relații PR-Mass media” în urma unui curs susținut de specialiști olandezi la Televiziunea Română Timișoara, în anul 2002 a absolvit un curs pe tema „Șanse la Curtea de la Strasbourg” - susținut de Monica Macovei (care a devenit, în Guvernul Tăriceanu, ministrul Justiției din România), în 2003 a obținut certificatul de Lobby și advocacy, iar în 2014 pe cel de formator, de-a lungul întregii perioade activând și în cadrul unui ONG dedicat tinerilor.

Ioan IERCAN

Publicistul Ioan Iercan face parte din galeria de seamă a seniorilor presei arădene. S-a

născut în anul 1946 în localitatea Răpsig, județul Arad. A absolvit Facultatea de Filologie a Universității Timișoara, devenind profesor, exersând o bogată carieră didactică, inclusiv la Universitatea din Timișoara, unde a predat limba română studenților străini. După Revoluția din decembrie 1989, în anul 1990 devine colaborator al cotidianului „Adevărul” din Arad, unde publică numeroase articole bine primite de cititorii arădeni. În foarte scurt timp devine redactor la același cotidian, apoi șeful Secției Politice. Într-un amplu profil pe care i-l dedică profesorul universitar I. Funeriu în volumul „Editorialiști români” (Ed. „Augusta”, Timișoara, 1996), acesta subliniază că publicistul Ioan Iercan a adus un „aer proaspăt la cotidianul arădean”. Profesorul face o amplă analiză a editorialelor pe care Ioan Iercan le-a publicat în acest cotidian. Deslușește o „strategie stilistică în formularea titlurilor editorialelor”, relevând îndeosebi vocația sa didactică de la începutul carierei de după ablovirea Facultății de Filologie din cadrul Universității Timișoara. Unele dintre titlurile editorialelor sunt parafrazări de citate celebre, de dictoane, aforisme sau proverbe, ori în alte împrejurări „trimiterile” sunt livrești sau pur și simplu replici la adresa unor editorialiști oricât de „redutabili” din presa centrală, replici dublate de un sarcasm necruțător.

O altă calitate esențială a articolelor publicistului Ioan Iercan, de asemenea observată de profesorul I. Funeriu, este realismul și

adaptarea conștientă la un anumit context. Ioan Iercan știe pentru cine scrie, știe că editorialele sale din cotidianul local se adresează unui public heteroclit și în parte neinstruit, astfel și-a adaptat stilul „la nivelul de comprehensiune a prezumtivilor săi cititori”.

O altă observație este aceea că editorialele publicistului Ioan Iercan se încheie printr-o „concluzie emisă explicit”, iar în plan formal, concluzia reia titlul articolului, titlu pe care-l „dezvoltă în câteva propoziții simple”.

Din 1990, până în anul 2007, când acesta s-a pensionat, în calitate de șef al Secției Politice de la cotidianul „Adevărul de Arad”, a scris aproape zilnic editoriale, comentarii, interviuri, reportaje inclusiv din locurile sfinte din Israel, pe care le-a vizitat. În acest context amintim că reflecțiile pe tema sacralului ocupă și după pensionare un loc aparte în articolele seniorului presei arădene, ele se evidențiază îndeosebi la postul local de televiziune Info TV, unde este moderatorul emisiunii „Întrebări”. Ioan Iercan nu a abandonat însă nici activitatea publicistică în presa scrisă. După pensionare a colaborat, cu editoriale, la cotidienele arădene „Glasul Aradului” și „Observator arădean”.

Cunoscut îndeosebi ca editorialist „de forță” al presei locale arădene, dar și ca moderator TV, a fost răsplătit pentru bogata sa activitate publicistică postdecembristă cu Diploma de Excelență acordată de Consiliul Local Municipal Arad.

Tristan MIHUȚA

S-a născut la 28 mai 1950 în municipiul Arad. Este absolvent al Facultății de Filosofie, din cadrul Universității București, promoția 1975. Nu a profesat la catedră, după absolvirea facultății devenind muzeograf la Secția de Artă a Muzeului județean Arad (1975-1978), unde a avut și misiunea să îngrijească publicațiile Muzeului în frunte cu „Ziridava”.

A debutat în presă în anul 1973, în cotidianul Flacăra roșie, unde efectua practica sub coordonarea lui Emil Șimăndan. În anii următori a colaborat la același cotidian cu articole legate de activitatea muzeală. La 1 ianuarie 1979, a fost încadrat ca redactor la cotidianul Flacăra roșie din Arad, unde a activat în secțiile: cultură, tineret, social, sport.

În decembrie 1981, devine corespondent al ziarului Scânteia pentru județul Arad, unde va

rămâne vreme de șapte ani, până în decembrie 1989. Revine, la începutul anului 1990 în redacția ziarului local, care își schimbase numele în Adevărul de Arad. Va rămâne aici până în iulie 1996. Din decembrie 1990 până în 24 ianuarie 1996 a ocupat funcția de director și redactor șef. Întreține rubrici zilnice, cum sunt: „Lumea de ieri, lumea de azi” și „Accente”, precum și rubrica săptămânala „Flash”. Rubrica „Accente” a menținut-o și în anul apariției Dicționarului presei arădene, în paginile cotidianului Jurnal arădean. Contribuie la nașterea revistei Alfa Magazin. În anul 1993 a adus în Arad o tipografie offset, din Elveția, ceea ce a permis schimbarea la față a ziarului Adevărul de Arad. În 1994, participă la Word Cup'94, de unde transmite cronici, reportaje și informații, fiind, din câte știm, singurul ziarist arădean acreditat la un Turneu final al Campionatului Mondial de Fotbal.

În iulie 1996, trece la Radio 21, în calitate de director, iar la 1 martie 1997 este numit director la Televiziunea Arad, postură din care introduce transmisiunile în direct pentru știri și pentru mai multe emisiuni interactive. În septembrie 1997 pleacă de la TV Arad pentru a înființa ziarul Observator arădean, la care va deține funcția de director, până la 31 martie 2002. Tot aici editează suplimentul Ochiul și timpanul.

La 1 aprilie 2002, revine în redacția Adevărului de Arad, ca publicist comentator, iar din 2005 a preluat funcția șef-secție Social. În anul apariției „Dicționarului Jurnaliștilor Arădeni” era tot șef secție Social, la același cotidian, care din anul 2008 și-a schimbat denumirea în Jurnal arădean. În anul 2015 publică Adevărul gol-goluț, ed. Azbest Publishing, 2014, o carte care este o istorie vie, „în carne și oase” a peste trei decenii de presă arădeană. În prezent, pensionar.

Doru SAVA

S-a născut la 21 ianuarie 1954 la Arad. După absolvirea Liceului nr.2 din Arad (astăzi Colegiul Național „Elena Ghiba Birta” a urmat cursurile Facultății de Istorie- secția filozofie, din cadrul Universității București pe care a absolvit-o în anul 1978.

A debutat în presă în cotidianul arădean „Flacăra Roșie” în anul 1980. Visul său de a deveni ziarist s-a împlinit în anul 1989 când a fost angajat corector la

cotidianul „Adevărul”. După un an este încadrat ca redactor, iar în anul 1993 — odată cu reorganizarea redacției în departamente devine șeful Secției informații-eveniment, secție considerată, pe bună dreptate, drept inima oricărui ziar cotidian. Din anul 2005 devine, pe rând șef departament Social-anchete, apoi șeful departamentului Social-economic și în cele din urmă șeful departament Economic al cotidianului. Astfel practic a condus rând pe rând, cu excepția departamentului Politic ori a celui de Sport toate secțiile ziarului.

În toată această perioadă Doru Sava deține și calitatea de membru al colegiului de redacție al ziarului „Adevărul” de Arad. În paralel, între anii 1996-1997 este și corespondent local pentru PRO TV București.

În septembrie 2005, după ce acțiunile societății care edita cotidianul „Adevărul” unul dintre ziarele cu cele mai mari tiraje din țară, au fost cumpărate de trustul de presă „Inform Media” din Austria, redacția cotidianului arădean a fost reorganizată. O parte dintre ziaristii acționari au ales opțiunea de a se retrage din presă. O alta au încercat alte proiecte alternative în domeniul media. Doru Sava a ales să rămână în continuare cu echipa „Adevărul”. Era șeful secției Economic.

După un an de zile, în 2006, este numit redactor șef adjunct. Funcția de redactor șef era deținută de un ziarist din Oradea care era în același timp și șeful cotidianului trustului austriac din Bihor. În 2007 Doru Sava este promovată în funcția de redactor șef al Adevărului, funcție pe care o deține până în anul 2009. În această perioadă principalul ziar al Aradului își schimbă numele în „Jurnal arădean”. El are ca responsabilitate atât partea „print” a ziarului care se schimbă radical sub aspect grafic, al imaginii („Adevărul” de Arad devine o publicație similară celor occidentale, cu un volum mult sporit de informație relevantă locală) dar implementează și extensia online a ziarului, respectiv portalul „Aradon”. Acesta a fost primul portal integrat de știri din presa arădeană, unul dintre cele mai vizitate portaluri regionale și unul dintre primele din țară care au exersat și implementat un nou concept, pe atunci, pentru media electronică — „jurnalismul mobil” cu alte cuvinte știri pe suport video în timp real, de la fața locului. Practic a fost prima incursiune a presei scrise într-un domeniu rezervat până atunci doar televiziunilor.

În 24 aprilie 2008, după un îndelung

conflict juridic cu trustul de presă omonim din București pe tema dreptului de a folosi numele „Adevărul” cel mai important cotidian arădean trebuie să-și schimbe numele dat de arădeni în 22 decembrie 1989 și apare pe piață, din 25 aprilie, sub numele de „Jurnal arădean”.

În anul 2009 funcția de redactor șef în cadrul trustului „Inform Media” este desființată, drept care relațiile de muncă dintre redactorul șef Doru Sava și trustul de presă încetează. Astfel după o activitate de aproape 20 de ani în presa locală jurnalistul Doru Sava este încadrat ca inspector la Cabinetul primarului municipiului Arad. Apoi devine consilier superior în aparatul Primăriei municipiului.

De-a lungul anilor Doru Sava s-a remarcat ca un jurnalist important în presa arădeană, prin zecile de anchete și investigații jurnalistice, sutele de reportaje și articole pe teme sociale sau economice, zecile de interviuri cu personalități celebre ori oameni obișnuiți dar și ca editorialist la cotidianul local Adevărul de Arad devenit mai târziu Jurnal arădean.

În anul 2000 a fost distins cu „Ordinul ziariștilor”, clasa a doua, al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România al cărui membru este, iar în 2004 a primit Diploma de „Reporter european” acordată de șeful Delegației Comisiei Europene din România domnul Jonathan Schelle, pentru un editorial al său. Este primul jurnalist arădean care a primit această distincție.

Doru Sava nu și-a încheiat activitatea publicistică deși nu mai semnează zi de zi în ziar. Scrie dar nu despre imediat și prezent ci despre trecut. În octombrie 2011 își lansează cu ocazia „Zilelor cartierului Aradul Nou „o lucrare monografică intitulată Aradul Nou - Mureșel. Istoria unui cartier, povestea unei lumi. Lucrarea a apărut sub îngrijirea asociației Forumul Democrat al Germanilor din Arad. Până în prezent au fost scoase trei ediții ale cărții. De asemenea a scris o altă lucrare cvasi-monografică. Cartea apărută deja în limba germană (urmează a fi publicată și în limba română) are ca subiect Mureșelul, fostă comună a vechiului Arad devenită acum cartier al orașului dar este și povestea vieții lui Alois Weil poate, cel mai bătrân locuitor al cartierului.

Este membru fondator în filiala Arad a UZPR.

Grupaj realizat de
Emil ȘIMĂNDAN

AI PUȚINTICĂ RĂBDARE...

Delia CHEVERESAN

...și, mai întâi, răsfăță-te în grădina-mamă ori în foșnetul câmpului rodit, binecuvântat de

ploi și de soare ca să simți gustul pâinii coapte pe vatra străbună...

...împodobeste-te apoi cu maci diafani, cu romanițe copile și cu albăstrele zvelte și vei deveni o pictură parfumată cu vibrații de aur, de cer și de inimă...

Tu și Eu suntem mai mult de atât, e „altă matematică” decât „un cer și o ploaie, mii de maci și milioane de inimi, pentru că „noi știm că unu ori unu fac unu/știm că cinci fără patru fac unu/știm, noi știm/ că opt împărțit la opt fac unu,/știm că unu plus unu fac doi... dar eu și cu tine/nu știm, vai, nu știm cât facem” (Nichita Stănescu).

Numeralul, indispensabilul numeral! Numărăm, ordonăm, multiplicăm obiecte și iubiri, dimineți și bucurii, nopți și singurătăți...

Simple: unu, doi... zece.. sută, mie, milion, miliard; ori compuse: unsprezece, paisprezece, cincisprezece, șaisprezece..., își cer dreptul de a ne fi alături în orice împrejurare a vieții.

Dar cum le pronunțăm și cum le scriem?

DOOM₂ stabilește normele de scriere și pronunțare.

Numeralul cardinal „unu” se scrie fără „-l” final, spre deosebire de pronumele nehotărât „unul” (exemplu: „Doi” albi și „unu” roz – numeral; „Unul” râde, „altul” plânge-pronume nehotărât).

Pentru exprimarea datei se folosesc numerele cardinale, în afară de prima zi a lunii, la care se folosește numeralul ordinal „întâi”: Întâi Iunie, Întâi Decembrie.

Normele actuale acceptă la femininul nearticulat al numeralului ordinal „întâi” așezat după substantiv și forma „întâia”(clasa întâi/întâia).

Numeralul cardinal „doisprezece” și cel ordinal corespunzător trebuie folosite la forma de feminin atunci când se referă la substantive feminine (ora douăsprezece, douăsprezece mii de lei, clasa a douăsprezecea).

Pentru compusele cu „unu” se folosește masculinul(douăzeci și unu aprilie), iar pentru „doi” și compusele cu „doi” se folosește femininul (douăzeci și două aprilie) dar se acceptă și formele „douăzeci și doi aprilie”, „doisprezece mai”.

Norma a acceptat formele: „paisprezece”, „șaisprezece”, „șaiszeci” (Nu „patrusprezece”, „șasesprezece”, „șaseszeci”). De asemenea, pentru numerele compuse cu „cinci”, norma acceptă formele „cincisprezece”, „cincizeci”, dar și pronunțările în tempo rapid „cinsprezece”, „cinezeci”.

Numerele 17 și 18 se pronunță (și se scriu în litere), în conformitate cu numerele simple de la care sunt compuse, fără altă vocală de sprijin („i”, „â”, „u”), în interior: șaptesprezece (nu șaptisprezece), optsprezece (nu optâsprezece /optusprezece).

Nu sunt admise formele: „unșpe”, „paișpe”, „șaișpe”, nici în scriere, nici în pronunțare.

Aproximația în interiorul unor limite numerice se redă fie prin construcții cu prepoziții (S-au prezentat între douăzeci și treizeci de persoane. Temperaturile minime se vor situa între 2 și 4 grade. Deschis între 8 și 18/ de la 8 la 18) fie în scris, prin alăturarea numeralelor, despărțite prin linia de pauză(douăzeci- treizeci de persoane; 2-4 grade; Deschis 8-18).

Exprimările „la sută” și „procente” fiind echivalente, nu se folosesc împreună: „2% -se citește „doi la sută” sau „două procente” (nu „două procente la sută”).

Valoarea de genitiv se exprimă cu ajutorul prepoziției „a” (votul a doi senatori), iar cea de dativ cu prepoziția „la” urmată de acuzativ (a dat note la doi elevi).

Așadar, numeralul își schimbă forma după gen, are forme cazuale și se îmbogățește cu două valori, una substantivală și alta adjectivală.

„Numai Tu și cu Mine/ înmulțiți și împărțiți/ adunați și scăzuți/ rămânem aceiași.” (Nichita Stănescu, „Altă matematică”).

Bibliografie: Academia Română, Institutului de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, DOOM, Ediția a II-a, 2005.

ANUL OMAGIAL AL SATULUI TRADIȚIONAL RONÂMĂNESC Jocurile de demult ale copilăriei

Ioan TULEU

Joaca este ocupația cea mai importantă și serioasă a copiilor de pretutindeni și dintotdeauna.

Dar joaca are și avea și ea nevoie de instrumentele necesare, de jucării, care în vremurile demult trecute nu puteau fi procurate din comerț, nu că nu ar fi existat, ci pentru că ar fi costat prea mult.

Așa că multe din jucării erau confecționate la fața locului. Cei mai în vârstă își mai aduc aminte de multe astfel de jucării care le-au umplut copilăria. Gheorghe Jula, în manuscrisul său „Oameni și locuri din satul Seleuș”, descrie astfel de jucării simple făcute din materiale avute la îndemână. Unul dintre acestea era un fel de instrument de cântat: „L-ați știut pe Mitruț al lui Ploieșu? Nu l-ați știut, atunci să vă spun eu câte ceva. Mitruț era un băiat frumos, mai tânăr decât mine, cred că cu vre-un an. Taică său avea o batoză, o ținea într-o șură uriașă, cred că avea și cazan cu abur pentru manevrarea mașinii de călcat cereale; alături de ea stătea un heibăr, o mulțime de scule, tot felul de șuruburi, chei, uleiuri, care pe noi nu ne prea interesau, priveam însă cu interes mașinile, ca pe niște mastodonți uriași ce mestecau grânele oamenilor. De mai multe ori am fost la Mitruț acasă. Ne întâlneam mai des la gardul ce despărțea grădina noastră de spațiul lor, de două ori mai mare, grădină întregă, aici făceam schimb de cioroave: îi dădeam prune roșii, mari și cărnoase și mere dulci, el ne dădea cireșe și perele cele mai bune din lumea aceasta, pere din părul lor, altoit de părintele lui, baci Mitru.

Într-o zi, am auzit niște sunete deosebite, parcă erau ale unei vrăbii, semănau cu ale grangurului, alteori, sunetele mi se păreau necunoscute; privind în jur nu am observat păsări, pe care să le fi știut: Sub umbra unui butuc de vie, Mitruț ținea ceva la gură și, printr-o tehnică simplă, scotea sunetele ce imitau glasul unor păsări necunoscute la noi; drept să vă spun, în sat viețuiau puține păsări, doar vrabia, cucul, coțofana, rândunica, cioara, un fel de bot gros, ochiul boului, stâncuța, uliul găinilor să enumăr doar pe cele mai însemnate. Din tija florii de ceapă a construit un instrument minunat; a despiciat tija în două, de-a lungul; a separat pielea exterioră de

partea cărnoasă; între pielea și partea cărnoasă a înfipt degetul mare, având grijă să nu se rupă cele două părți; rămânea deschizătura prin care se sugea aerul iar prin vibrarea pielii se formau sunete deosebite, necunoscute și frumoase totodată.

Din frunzele cepei verzi confecționam niște duduriști, un fel de țevi, aveam grijă să nu zdrobim frunzele crude, le fragmentam cu dinții sau cu unghiile, le puneam între buze și suflam în ele, cu o anumită forță, până când reușeam să scoatem fluierături ce ne încântau...”. Tot un instrument de suflat, care scotea sunete puternice, stridente era fluieruța de salcie pe care a construit-o și semnatarul acestei cărți. „Fluieruța se construia dintr-o ramură subțire de salcie, în perioada în care aceasta înflorește, adică în preajma Floriilor, când ramura groasă de circa un deget, era plină de sevă. Se tăia din rămurea circa 5-10 cm lungime, într-un capăt se tăia oblic, puțin oval. Deasupra, puțin mai în spate, se tăia o deschizătură pentru aer, apoi se bătea cu plăselele briceagului rotind bățul așa ca să fie bătută întreaga suprafață și coaja se desprindea de lemn și strângând-o și rotind-o pe carapacea fluierului se desprindea; din lemnul rămas descoperit, separam lemnul care era tăiat oblic, îi făceam un canal prin care să circule aerul când suflam și se atașa tubului gol; în capătul celălalt se puneau degetul sau bucata de lemn rămasă și astfel fluierul era gata”.

Între alte instrumente de joacă erau pușca de soc, pușca cu apă, căruțul confecționat prin tăierea unui lemn gros cu grosime de câțiva centimetri, în așa fel încât să rezulte roțile, după care se confecționa suportul și căruțul era gata. Unul dintre cele mai simple modalități de joacă era folosirea rafului (cercului din fier ce încingea roata căruței), care se împingea cu o cigă (o bucată de sârmă mai groasă care la un capăt era îndoită în lateral sub formă de U) iar copiii fugeau apoi prin praful drumului cât îi țineau picioarele. Biciul era un alt instrument de joacă pe care îl putea confecționa oricine. Biciul copiilor imita biciul păstorilor, care îl foloseau la adunatul turmei și la dirijarea ei spre locul de păscut. Se confecționa ușor de către copii, care împleteau șuvițele de cânepă iar la capăt lăsau o pleasă, iar funia respectivă era atașată de un băț. Mărimea era variabilă, în funcție de mărimea proprietarului. Mănuit cu dexteritate, prin rotire deasupra capului și zmucit cum trebuia scotea o pocnitură puternică. Praștia era frecvent folosită de copii pentru a „înțili” diverse obiecte sau de a vâna păsările aflate în copaci. Zmeele și avioanele de

hârtie completau instrumentarul dedicat jocului.

Foarte mult practicat era jocul numit de-a „juma” sau de-a „mâța-ascunsă”, în timpul căruia unul dintre copii trebuia să-i găsească pe ceilalți participanți la joc, care se ascundeau pe unde puteau. Cel care era la căutare (în jumă) era ales în urma unei numărări recitate de felul: „Unu, doi, trei, patru, cinci, șase, șapte, opt, nouă, zece/ Toți țigani să se-nece/ Numa unu să rămână/să se facă praf tămâie”. Sau alta mai veche: „Ededem, bededem/ calu sur/ vin jândarii dă mă fur/ Doi mă leagă/doi mă-ntreabă/ce-ai făcut cu iapa neagră/ Am vândut-o pe trei zloți/ scoate-o drace dac-o poți!” Pe cine se termina numărătoarea, acela trecea la căutat. Cel care ajuma trecea cu fața la perete pentru a nu vedea ascunzătorile și număra până la numărul fixat înainte, după care urma căutarea. Cei ascunși trebuia să vină la perete și să scuipe, dar cel găsit și prins urma să treacă la ajumat. De-a „mâța prinsă” era mai simplu, se alerga unul după altul și cel prins ieșea din joc.

Jocurile cu mingea

Jocurile cu mingea, „de-a lopta”, erau cele mai mult practicate, ele prefigurau oina, jocul clasificat, cu reguli precise. Pentru joc se folosea o minge din cărpe, apoi mai târziu din gumă. Un instrument obligatoriu era lopițașca, un băț din lemn cu care se lovea mingea. De-a lopta se juca de cum apărea primăvara, până toamna târziu, de către copii și tineri, băieți și fete. Existau mai multe variante, în funcție de numărul participanților: „De-a prinsă”, „De-a puii”, „De-a cloța pe alesălea”, „În patru haze”.

De-a prinsă: cerea mai mulți parteneri, între care cel care stătea la bătaie lovea mingea aruncată de un aruncător și o trimitea în teren, unde alți jucători încercau să o prindă. Dacă era prinsă, cel care a reușit acest lucru trecea la bătaie.

De-a puii: Se desfășura în prezența a cel puțin trei jucători. Unul stătea la bătaie cu lopițașca (puiul), altul arunca mingea pentru a fi bătută (cloța) și cel puțin unul era la prindere, în teren. Partenerii se alegeau pentru a se stabili cine să fie primul la bătut, după mai multe procedee. Unul practicat de cei mai mulți consta din punerea mâinii pe lopițașcă, în partea de jos, și pe rând de fiecare muta mâna în sus până se ajungea în capăt. Acela cu mâna din capătul de sus era numit pui, al doilea cloța și următorii primul, al doilea, al treilea... Undeva în teren, circa 30-40 metri, se înfingea un țărșu sau se lăsa o haină, unde cel de la bătut trebuia să ajungă în

mare viteză, să ocolească semnele și să se întoarcă la punctul de pornire. Dacă lopta era prinsă la timp, de cel din teren trebuia să lovească (înțilească) alergătorul, caz în care acesta trecea în teren în poziția de bătător (pui).

Cloța pe aleselea: Îl lăsăm și de data aceasta pe Gheorghe Jula să povestească. „Dacă în jocul „De-a puii” găseai doar o cloșcă și puii săi, aici vor fi două cloști, fiecare cu puii săi, deci două grupe de jucători, distincte, alese de către doi lideri. Alegerea se făcea pe rând, odată unul, odată altul, ținându-se cont de prietenie și calitățile de joc ale participanților. Ca peste tot, la jocurile cu mingea, participau echipe formate din fete și din băieți.

Se trasează două linii de demarcație: una pentru cei care sunt la bătut mingea și o alta pentru a preciza punctul de sosire și de popas pentru cei care au alergat.

Cei de la bătut mingea urmează procedeu folosit în jocul „De-a puii”, dar spre deosebire de acesta, cel care a bătut mingea poate aștepta un prilej pentru deplasare, până când bat mingea toți din echipă; echipa poate pleca cu câte un ins, adică pe rând, sau în grup, același lucru putându-l face și la întoarcere, cu condiția să nu fie înțiliți, adică loviți cu mingea de către adversari, care, între timp pot face jocul mingii, plasând-o de la unul la altul, pentru a deruta adversarul, iar un trăgător aruncă mingea să lovească adversarii care se feresc cu dibăcie de minge, speculând orice greșală a adversarilor. Dacă unul dintre adversari este lovit cu mingea, cei de la bătut (întreaga echipă), trec în teren. Hazul provenea din partea fetelor, acestea neputând să-și adune prea mult fustele pe lângă corp, erau ținta sigură a ochitorilor. Mingea era prinsă adesea în cutele hainelor...

În patru haze cerea cel puțin 8 parteneri, de obicei era jocul preferat al fetelor unde alergarea era mai puțină, în comparație cu celelalte jocuri. Mingea era folosită la tot felul de alte întreceri, precum baterea pe pământ, aruncatul mingii pe casă, lovirea de perete, aruncarea de la unul la altul etc.

Iată doar câteva dintre jocurile practicate de copii, aceleași, cu mici variațiuni, în toate satele românești, care nu necesitau aproape nici un fel de investiție din partea părinților, care se petreceau aproape exclusiv în aer liber și care contribuiau astfel la fortifierea fizică și psihică a viitorilor adulți.

TETRALOGIA NAPOLITANĂ PRIETENA MEA GENIALĂ

Mira ODAGIU

Toată lumea citește acum romanul „Prietenă mea genială”, sau unul dintre celelalte volumele ale tetralogiei napolitane, ale scriitoarei contemporane Elena Ferrante.

E o adevărată isterie, creată, poate, și de faptul că autoarea se ascunde în spatele unui pseudonim, preferând anonimitatea, sub pretextul că *„în condițiile actuale, autorii sunt transformați fără voia lor în actori publici și piața de carte îi obligă să-și scoată la vânzare propria persoană, cu toate trăirile și emoțiile ei, odată cu cartea”*. Bineînțeles că unii jurnaliști de investigație s-au dus până în pânzele albe și au aflat că în spatele pseudonimului s-ar afla Anita Raja, o traducătoare care trăiește la Roma.

Tetralogia napolitană se desfășoară de-a lungul a 60 de ani și cuprinde 4 volume deja traduse în limba română: „Prietenă mea genială”, „Povestea noului nume”, „Cei care pleacă și cei ce rămân” și „Povestea fetei pierdute”.

Plasată în mahalalele din Napoli, povestea începe în anii '50 și urmărește două prietene, Elena (sau Lenu) și Raffaella, poreclită Lila sau Lina, din copilărie până la bătrânețe. Amândouă provin din familii marcate de sărăcie extremă și violență domestică și simt că trebuie să facă orice pentru a scăpa din locul unde au avut nenorocul să se nască, dar sunt extrem de diferite.

Lila e genul de fată-băiețoi insolent și murdar care tupeul să înfrunte orice băiat care o deranjează și care, în mod neașteptat, se transformă în cea mai frumoasă femeie din cartier. Subjugă, dar e instabilă, are o sclipire de geniu, dar inteligența ei rămâne brută, necizelată, e generoasă, dar în egală măsură invidioasă și capricioasă, ba chiar cred că scriitoarea a avut în vedere, în construcția personajului, o personalitate ușor bipolară.

Lenu, frumușică de mică și inteligentă, e timidă, complexată și mereu în umbra prietenei sale, căreia i se crede inferioară. Învață doar ca s-o depășească, scrie doar ca să-i arate că poate scrie la fel de bine, caută compania celor culți și merge la facultate doar ca să-i arate că e mai inteligentă și mai înțeleaptă, însă totul e o poză, în realitate și în

intimitate, e chinuită de nesiguranță, complexată și e profund nefericită. Prietenia celor două e complexă și complicată și pe alocuri toxică... însă e pe viață...

Dincolo de cele două fete și de prietenia lor, romanul e și unul care oferă o atmosferă memorabilă, care subjugă și șochează cititorul cu mahalaua plină de mafioți și cuțitari, un loc în care violența e firească și pe stradă, și acasă, în care moartea prin înjunghiere sau împușcare e aproape „naturală”.

Este o serie în care vei găsi orice: sărăcie atroce, copilărie suprimată, prietenie adevărată, drame adolescente și de familie, ideologii comuniste, corupție și mafie, feminism și revoltă, suferință și speranță...

Punctul forte al romanului Elenei Ferrante nu este stilul confesiv, adaptându-și maturitatea la vârstele naratoarei, ci mai ales construcția personajelor și reprezentarea neorealistică a unui Napoli al anilor '50, în care limitele libertății individuale sunt dictate de interlopi și de bărbații cu bani.

Avem în față o carte unde fetele își găsesc modele în personaje autentice, puternice și ambițioase cu care să se poată identifica fără să se resemneze cu rolul de casnice sau femei întreținute, iubite înșelate sau amante suferinde, infirmiere naturale sau mame devotate.

O carte despre prietenia și încrederea necondiționată dintre femei...

La cincisprezece ani, am început să scriu povesti despre fete curajoase aflate în situații dificile. Insa am ramas cu convingerea – e adevarat, tot mai accentuata – ca cei mai mari povestitori sunt barbatii si ca, daca vrei sa scrii, trebuie sa inveti sa povestesti ca ei. - Elena Ferrante

E GREU SĂ FII FEMEIE

Valeriu ILICA

E greu să fii femeie! – spunea adeseori stilatul și sensibilul Flaubert, gândindu-se, desigur, la doamna Bovary, celebra eroină a și mai celebrului său roman cu același nume. N-o suspectez pe Ana Ilica, alias Ana de Sântana, că-n **Portița deschisă**, a pornit la drum literar inspirându-se din spusa lui Flaubert sau din povestea tristă a eroinei sale. N-o suspectez, repet, departe de mine gândul, în schimb, constat – nu pot să nu constat – că în timp ce trudea de zor asupra celor 190 de pagini câte numără cartea, cu sau fără voia ei, a ajuns cam la aceeași concluzie: nu, nu e ușor să fii femeie!

Lansată recent, în prezența unui auditoriu distins și elegant, în eleganta sală a restaurantului **Leon** din Arad, **Portița deschisă** încearcă să prezinte femeia în multiplele ei ipostaze: fecioară neprihănită, soție și mamă, om al cetății, bunică sau bună, amantă, concubină sau văduvă. Urmează la rând, consoartă mințită și bătută, umilită și înșelată iar în final de tot, o soață părăsită. Compozițional, cartea de debut a doamnei Ana de Sântana este o confesiune ”rotativă”. Rotativă, zic, căci se poartă și-i de actualitate. Șapte doamne, foste colege, rămase prietene și surate, hotărâsc să se întâlnească periodic, de fiecare dată, acasă, la o alta dintre ele. De aici – ați ghicit – caracterul rotativ al confesiunii. Este un nimerit prilej pentru a se revedea la un ceai, la o cafă și o alună. Pentru a depăna amintiri, pentru a-și desecretiza micile sau mai marile secrete ale celor șapte decenii de viață, acum, în prag de a fi fost trăite. Mă rog, pentru retrăirea unor trăiri intime unicat, predestinate, prin firea lucrurilor, să rămână unicat. De la prima la ultima poveste, totul este mărturisit afectiv. Cu nostalgie, dar, aparent, fără regrete. Cu ușile deschise, dacă vreți. Ca-ntre femei. În fine, poveștile celor șapte Șeherezade – și le-am numit generic – se preling molcom, ca un râu de câmpie sau, dimpotrivă, se rostogolesc ropotitor, vijelios, cu zgomot, în cascadă. Așa după cum i-a fost sorocul, norocul sau nenorocul fiecăreia. Avertizez cititorul, oricare ar fi el, că **Portița deschisă** este o carte cu femei și despre femei. O carte care se adresează în primul rând femeilor. Femeilor de o anumită vârstă. Se vrea – și este – o posibilă, o potențială experiență de viață. Nu întotdeauna fericită sau așa cum și-ar fi dorit-o.

Citind-o, plângi, râzi, oftezi sau te îmbujorezi la față. Fericești, invidiezi sau compătimesti eroina. O admiri, o aprobi, o aplauzi. Trăiești și suferi alături de ea. Iată de ce prevăd că **Portița deschisă** își va avea cititorii ei fideli. Fideli și captivi. Îndeosebi, cititoare. Delicatele doamne se vor regăsi în una, în două sau în mai multe dintre cele șapte Șeherezade.

Sirenele **Portiței** sunt optimiste incurabile. Au tonus bun. Le place să se audă vorbind. Sunt sau lasă să se înțeleagă că ar fi fericite. Și să vezi, comedie! N-au ochi decât pentru bărbații frumoși. Nu comentez mai mult. Deși se pregătesc să schimbe prefixul, divele noastre sunt dame foarte bine. Încă!! Cu voia autoarei, arată mai tinere cu 10-15 ani. Fac sport și merg la plajă. Au abonament la bazin și la sala de fitness. Mănâncă sănătos. Puțin și bun. Bio, dacă nu m-a lăsat memoria, căci, credeți-mă, când vine vorba de doamne, odată cu capul nu vreau să greșesc. Țin foarte mult la siluetă. Se răsfață cu ceai verde, fără zahăr și apelează zilnic la cântar. Sunt interesate de modă. Se îmbracă chick, de regulă, cu două degete mai scurt. De coafură, nici nu mai vorbesc. Vopsite cu gust și tunse modern, juri că s-au ferchezuit la Academia Cristi Pascu.

Privite din alt unghi și de pe alt palier, pleiada celor șapte Șeherezade este o structură tare, de caractere deosebite. Suflete frumoase, ”schöne Seele”, mai pe nemțește. Remarc puterea lor de a se împăca cu soarta. De a ierta și de a accepta lucruri de neacceptat.

De a înțelege atitudini și comportamente de neînțeles. C-a fost viol sau noaptea nunții, dragoste chioară, amor ghebos sau luna de miere, totul e relatat și digerat cu detașare și cu îngăduință, dar și cu o sinceritate remarcabilă și de remarcat. Totul e retrăit cu pasiune, cu emoție și cu plăcere. Totul e asumat. Totul a fost pentru că așa a fost să fie. E viața lor, cu bune, cu mai puțin bune și cu rele. Regrete nu există. Puterea lor de a ierta și de a uita este de admirat.

E bine să se știe că prin **Portița** doamnei Ana se perindă și bărbați. Mai știi, păcatul?! O fi rămas deschisă tocmai pentru ei. Masculii cărții sunt exemplare reușite. Sunt o prezență agreabilă în economia de ansamblu a acțiunii. Au căutare, preț bun și cotă de piață ridicată, chiar dacă unii sunt lași, lăudaroși și tromboniști. Prefăcuți și profitori. Moftangii și fără manieră. Cam ca ”amicul” din schița lui nenea Iancu Caragiale. Au domiciliu în capitolul *Rătăcire*. Și acum, concluzia: o carte veselă, dar de o veselie tristă. O carte feminină, scrisă de o femeie, animată de nobile și justificate convingeri feministe. Și, nu în ultimul rând, un binemeritat elogiu adus femeii și virtuților ei.

**„Comoara din inima mea”
– un volum de poeme semnat de
Nicolae Nicoară Horia
Note de lectură**

Carina A. BABA

„Comoara din inima mea” este un volum de peste 400 de pagini, apărut la Editura Accent Print, Suceava, 2018, care cuprinde poeme semnate de scriitorul arădean cu sufletul în Țara Moșilor, Nicolae Nicoară Horia.

Coperta, sugestiv realizată de George Roca, subliniază delicat lumina, simbol al cuvântului, care dospește prin ungherele sufletului, născând poezia.

Ludmila Grama Bolboceanu și Anton Ilica semnează Cuvântul înainte, sfătuind cititorul să pătrundă cu grijă în lumea poetică a lui Nicolae Nicoară Horia, lume bine ancorată în datină și-n tihna lucrului făcut cu întreg sufletul.

Interesant e faptul că fiecare poem este datat, ca și cum autorul i-ar fi oferit un loc precis în calendarul în care oamenii își însemnează, cu dibăcie, fiecare moment important trăit, de parcă zilele și lunile anului ar fi noduri de aducere aminte.

Încă de la început, autorul își mărturisește dorul, golul din suflet, „Acasa mea” fiind pentru

el mai mult decât un loc, un timp – timpul copilăriei: „copchilul acela mă strigă stingher” (p.15). Melancolia poetului se poate lesne preface în bucurie, datorată primăverii, astfel acesta nu exclude jocul cu aliterațiile, redând starea exuberantă care-l cuprinde „a venit Întâi

Florar, / Florăreasa mea frumoasă, / Plin de dragoste și har / Să-l primești la tine-n casă.” (p.24).

Poetul îi scrie poeziei, aceasta reprezentând un fel de terapie menită să îi aducă liniște, într-o lume care a scăpat hățurile unei vieți calme: „Atunci când te scriu, / Poezie, / Sufletul meu / Se umple de liniște (...) / Îl simt pe Dumnezeu / Atât de aproape / Încât / Mi-e teamă

să nu strivesc / Lumina / Sub pleoape...” (p.28).

Uneori, poetul se simte privit din umbră de câte un înger, acest fapt îmbucurându-l, luminându-i viața: „când te privește un înger, oricât ai fi de trist / se luminează noaptea din jurul tău deodată” (p. 39).

Poezia religioasă, solară, i se potrivește autorului ca o mănășă: „Lumina-ntotdeauna mă răsfață, / În ea mă simt ca aripa în zbor, / Se apropie Schimbarea Lui la Față, / Precum atunci, pe Muntele Tabor.” (p.43), iar uneori Dumnezeu lui e la el acasă, în Apuseni: „Am ascultat azi-noapte o colindă / Și în auz am adormit cu ea / Ca pruncul într-un leagăn de sub grindă, / Acolo-n Apuseni, în Casa mea.” (p. 60).

Totuși, dincolo de sat, țară, Dumnezeu, Nicolae Nicoară Horia are și o latură în care își exprimă delicat iubirea față de draga sa dragă: „E încă primăvară între noi, / Chiar dac-afară vremea-i demodată / Citește-mă și culcă-te apoi / În poezia mea neterminată (...) / Citește-mă și vino mai aproape / Simt cum se umple sufletul de har, / Duminica să-ți curgă lin pe pleoape / Cu rugăciunea mea fără hotar.” (p.55); „Așa te știe versul, frumoasa mea femeie, / Logodnică, soție și mamă și bunică, / Precum știe adevărul lumina din scânteie / Și sarea din bucate ce veșnic nu se strică.” (p.77).

Toate acestea vorbesc despre un scriitor care și-a înțeles rostul și are curajul, dincolo de stil și de formă, să fie autentic.

Așa te simt...

Nicolae NICOARĂ HORIA

Așa te simt, ca pe-o făptură vie
Și-oriunde pe pământ îmi ieși în cale
Cu gândul plin de tine, Poezie,
Mă-nchin în fața frumuseții tale!

Așa te simt, ca orbul câinel
Când înspre ochii lui lumina vine,
Cu chipul tău curat de îngerel,
Ce m-aș face oare fără tine?

Așa te simt, precum în piept fierbinte
Ceasornicul ce bate, până când?
Aerul meu, ce plin ești de cuvinte!
Din zi în zi mereu tot mai flămând...

RĂZÂND – PLÂNGÂND**Eugenia PONTA PETE**

Alerg pe scara unui gând,
m-agăț de el râzând - plângând.

Mă ține strâns ca-n clești de rac,
aș vrea să-l urlu, pot să-l tac.

El îmi pictează-n suflet curcubeie,
fără de aripi să mă-nalț femeie.

Pe piscuri noi, atinse doar în gând,
s-aștept, să cânt, să plâng, să râd.

NOI**Semidea ȘULEA**

Tu când îmi spui "tu"
mă rostești
pe mine
și-atât.
E doar o respirație
din toate aceste
respirări contratimp.
Dar...

eu...
o simt
unde
acolo
în carnea mea
în oasele mele
adânc
atât de a mea,
atât de acolo
acolo
unde tu
îmi ești
respirându-mă și fiind.
Eu
când spun "tu"
nu doar
că te
rostesc pe tine,
ne rostesc
pe noi.

IPOTEZĂ**Beatrice Eliss AL-BADI**

Dacă ai vedea cum
- Saturn -
Planeta înțelepciunii, unde
- Timpul -
se scurge lent într-o tristă nepăsare,
Și unde
- Răbdarea -
ea însăși, învață să aștepte ...
Acolo unde veșnic este rece:
- minus 180 de grade Celsius -
- zece fulgere per secundă -,

dacă ai vedea
cum Saturn își devorează
inelele-i de gheață, veterane unei lungi tăceri,
vei înțelege, preabun cititor, că tristețea
e doar o glumă spusă de viața ce-o trăiești
și că ar trebui să râzi!
(pentru că)
-Saturn-
pe undeva în existență,
și în complicitate cu Timpul și cu Apatia,
își devorează inelele de gheață, veterane unei lungi tăceri...
Iar tu...
Tu ești un norocos că poți să râzi
și nu doar să privești într-o poveste!

NU-MI SPUNE...**Lucia BIBART**

Nu-mi spune:
"Vreau să-mi fac casă în umbra genelor tale,
să-mi trec copiii prin tine,
să fii viața mea netrăită"...
Nu-mi spune...

Nu vreau
Să mă "izbesc cu tâmpla de stele"
Și să mă întorc sângerând în
tânjire.

Vreau să rămân suspendată
Acolo, în maximum
dorinței tale nenumite.

**DEBUT GUTENBERG
ABISUL MINȚII****Marisa RANTA**

Ia-mă de mână
Să cădem în abisul minților noastre
Unde visele sunt spulberate
De așteptări mult ridicate

O voce fără trup ne spune
Că drumul e întunecat
Într-o direcție au luat-o unii
Iar alții nu au mai continuat

Privirea-i fixă, văd doar nori
Căzând constant, nu mă mai tem
Căci poate nu întotdeauna
Avem nevoie, ce nu vrem

Astfel, abisul minții ne înghite
Când de mână ne luăm
Și-n așteptări neridicate
Ne cufundăm, alunecăm.

COPACUL ONIRIC**Aida VOIVODICIAN**

Simțind căldura bizară,
deschid a inimii poartă.
Zâmbind, ușor se strecoară
smaraldică rază, ce-și poartă
sămânța fecioară.

Pentru-a porții dezlegare,
ani în șir a stat la pândă-n
răsărit și-apus de soare,
așteptând clipa flămândă
pentru germinare.

În sclipirea de-o secundă,
înlăuntru încolțește
grabnic, în seva fecundă;
Și-aud copacul cum crește...
Mândru de a lui izbândă,
oniric înflorește.

TAINA MARIİ TRECERI**Iuliana PINTEA**

În miez de iarnă s-a ivit pe pământ.
A crescut, a hoinărit prin păduri...
S-a îngânat cu izvoarele, ierburile,
”trunchii vecinici”...
S-a înveșmântat cu raze de lună...
S-a hrănit cu ”basmе, doine, ghicitori,
eresuri”...

.....
un trup.
S-a înălțat sus ”pe bolta senină” sufletul
ce a devenit Luceafăr.

.....
Și noi, adesea, ne pomenim spunând:
”cobori în jos Luceafăr blând,
alunecând pe-o rază...”

Cum le-ar fi fost viața
De nu s-ar fi cunoscut?
Cum le-ar fi fost viața
De n-ar fi fost prieteni?
Cum le-ar fi fost viața
De nu s-ar fi îndeletnicit cu scrisul?
Cum le-ar fi fost sfârșitul
De nu s-ar fi întâmplat a pleca
Pe rând, în același an:
Mihai, Veronica, Ion?
.....
Cum ne-ar fi fost viața fără ceea ce au scris?

ALTERNATIVE**Cornelia MUREȘAN**

Si daca DA - si daca NU,
Si daca EU - si daca TU,
Si daca VANT - si daca PLOI,
Si daca EI - si daca NOI...

Si daca RAD - si daca PLANG,
Si daca LAN - si daca CRANG,
Si daca ZIC - si daca TAC,
Si daca MARI - si daca LAC...

Mi se intampla - uneori,
Si daca NOPTI - si daca ZORI,
Atunci când PACEA ma ataca,
Si daca DA - si daca DACA...

PÂINEA VIEȚII

Ligya DIACONESCU

Mirosul cald prin amintire
Mă poartă -n România mamă
Mie dor de pâinea aburindă ,
De Dunăre de bună seamă

Mă cheamă masa îmbelșugată
Mirosul spuței părintești
De pâinea vieții-nviforată
De țara plină de povești

Sărutul câmpului blând, cântă
Cald, prin istorii, amintirea
Și-mbălsămați cu vinul roșu
Prin pâine sărutăm iubirea

Iubirea lui IISUS, DE VEACURI
Și viața cea din veșnicie
Împărtășiți cu pâinea vieții
Din dragoste și din iubire

NUANȚE

Florica R. CÂNDEA

-Fii liniștit
drum al meu
nici foamea de sete
nici
ascultarea înarmată
cu întrebări
nici cântul
prelung al urmelor de pantofi
nu ne va tăia
urma din buze
țâșninde
din veselia jocului
curând
mă voi judeca
cu lovitura unui bici
dezlegat alene
lesne
din Capitolul celor
lepădați
duminical din numărătoarea
ghilimelelor
cu pas pastoral
într-o Duminică
rugată din coarne de Cerb pe...
drum...

PLEOAPA LUMINII

Mariana POPA

Poezia vine din atingerea ierbii,
mirosul de ploaie o ademenește,
bătaia vântului alungă cerbii,
mugetul lor răsună
când pleoapa luminii pătează
degetele poetului însingurat.

Apa mării sortează scoici
pline cu legendele iubirii,
mă rătăcesc în propriul gând,
primesc din când în când inspirația
eliberată din golul scoicii.

Scriu!
Țâșnesc din singurătate.
Despre iubire scriu
pe un cub de gheață,
îl schimb în fiecare oră.

Târziu în noapte aud coruri de îngeri.
mă-ndeamnă să scriu cu slavă
pentru suflete curate.
Pe puntea sufletului aștern ode,
eternizarea iubirii o cânt.

REALITATE

Ioana CRIȘAN

Mă uit la realitate
Și mă întreb dacă e chiar ea;
Nu trăim într-o iluzie
Și mintea se complăce la ea?
Vedem un cer albastru,
Dar de ce nu poate fi gri?
Doar nimeni nu dictează firul gândirii...
Și de ce gri e o culoare monotonă,
Cumva tristă și afonă?
De ce nu poate fi culoarea speranței
Sau a credinței,
A unei puternice năzuințe?
Realitatea mea nu coincide cu a ta,
Nici măcar cea a ființei mele de acum
Cu a ființei mele din trecut.
Realitatea nu e absolută
Și nu are granițe,
Are doar limitări de conștiință
Și e angrenată de dorință,
De obiceiuri și tradiții
Și norme impuse societății.
Tu deschide-ți mintea
Și fă din realitatea ta
O galaxie care nu are doar o stea.

FRUCTUL INTERZIS

Ioan Vasile MARCU

Iubita mea cu ochi de vis
Eu n-am știut când te-am găsit
Că tu ești fructul interzis
Pe care-n taină l-am iubit...

Frumoasa mea cu trup de jar
Mai luminoasă ca un foc
Buzele tale iar și iar
Îmi reclădesc cu veșnic joc...

Comoara mea cu mers divin
Îmi umpli viața cu scânteii
Tu ești cuvântul meu sublim
Și unică între femei...

Aștept un semn că a iubi
E-un magic drum în univers,
Că împreună putem fi
Două poeme într-un vers...

**Metafore românești din Voivodina
Oaspetele nostru**
MINIATURI ÎNGENUNCHIATE
Vasile BARBU

Să tineți minte:
n-am nevoie de flori.
Miroase a pomeni.

În fața ta
am îngenunchiat.
De atunci trăiești
în suferința mea.

Eu nu-s clopot.
Dar nici tunelul
nu e până la infinit.

Și dacă era
din când în când
Bucuria n-a întârziat.

Ai numărat luptele mele.
Printre catanele tale.

În peșteri
vorbit-am cu stalactitele
în limba picăturilor
din stalagmite.

Și dacă nu mai pun întrebări
E pentru că îți cunosc răspunsurile.

E GREU

Vlad BERETEU

E greu când îți arunci
Părți din tine pe goală foaie.
E și mai greu atunci,
Când singur ești, fără vreo văpaie.
Când totul sună disperat,
Când ritmurile s-au încăpățânat
Vrei să strigi doar... aer!!!...
Cerneala rămânând nepăsătoare
La gândurile tale nu zâmbește
Și te întrebă atunci oare:
"Aici totul se sfârșește?"
Vrei să pleci, dar mintea, inima rămân mereu
Acolo unde acum tu spui "E greu!"
În noapte vin idei, teme și motive,
Ziua pleacă repede.
Ți se par așa de primitive...
Căci tu ai impresia
Că și lumea într-o zi s-a terminat.
Ai mereu obsesia
Că și gândul ți-e îngreunat
Când părți din tine se izbesc de aceea,
Acea ce a fost chiar un copac.
E ușor, crezi c-ai găsit cheia,
Însă ea e doar un ac.
E și mai greu atunci,
E greu când iar arunci...

CIREȘI ÎN FLOARE

Liviu NADIȘ

Au înflorit cireșii, mamă,
tu din ceruri oare-i vezi
e atâta floare albă
prin trecutele livezi

Știi cireșul din grădină
ce făcea cireșe pietroase, tari
s-a uscat din rădăcină
și-i tăiat în trunchiuri mari

Nici nu știi ce mică-i vaea
care se scufundă-n Criș
nebătută și-n ierbată-i calea
Ce se urcă spre Pietriș

Eu cred că le vezi pe toate
și te simt că lacrimezi
ți-e mai bine-n ceruri poate
și în lume să te-n crezi

Au înflorit cireșii, mamă,
tu din ceruri cred că-i vezi
e atât de multă floare albă
prin vechi trecutele livezi

Oaspetele nostru**BATE VÂNTUL FRUNZA-N CRÂNG****Teodor Groza DELACODRU**

Bate vântul frunza-n crâng -
Toate relele s-adună.
Tu mă-ntrebi de ce nu plâng:
N-am avut cine să-mi spună...

Bate vântul frunza-n crâng
Nu știu pentru a câta oară.
Tu mă-ntrebi de ce nu plâng:
N-am avut ce să mă doară...

Bate vântul frunza-n crengi,
Scututrând la versuri multe.
Tu mă-ntrebi de ce nu plâng:
N-are cine să m-asculte...

Bate vântul frunza-n crâng,
Dorurile mi le-alungă.
Tu mă-ntrebi de ce nu plâng:
Nu am lacrimi să-mi ajungă...

Bate vântul frunza-n crâng,
Ploaia gândurile-mi udă.
Tu mă-ntrebi de ce nu plâng:
N-are cine să m-audă...

Bate vântul frunza-n crâng,
Geme apa în izvoare.
Tu mă-ntrebi de ce nu plâng:
După cine să plâng oare?...

Bate vântul frunza-n crâng,
Vremea e tot mai fierbinte.
Tu mă-ntrebi de ce nu plâng:
Am uitat. Nu mai țin minte..

MIC ÎNDRUMAR PENTRU O FATĂ PĂRĂSITĂ**Sebastian BURNAZ***

1. Oricare doliu durează trei zile. După numai trei zile, sufletul ar vrea să se liniștească și să-și găsească o ieșire din valea plângerii către o altă fericire... Nu insista cu plânsul, rupe ritmul...

2. Dă-ți întâlniri cu prietenii care îți sunt apropiați și care știi că te încurajează... Orice cuvinte îți vor spune, ele peste cele ce-ți vin în minte se vor suprapune, se vor amesteca, le vor slăbi puterea... Așa mai intervine și uitarea, așa pleacă durerea...

3. Roagă-te două săptămâni lui Dumnezeu pentru cel care te-a lăsat cu dor... Să-i dăruiască sănătate, pace și iubire... Așa sufletul tău va fi mult mai ușor... Așa durerea va fi amintire...

4. Schimbă alcoolul pe un ceai mai bun... Îți recomand lavandă fiindcă face bine... Nici alte ceaiuri nu-s de lepădat... E doar un sfat... Aveți și voi acolo, pe Pământ, ceaiuri atât de bune...

5. Atinge apa des... Apa spală și gândurile, nu doar corpul...

6. Mergi mult pe jos... Așa se activează energia-n corp, începe să se miște viața-n tine... Sufletul nu mai stă pe loc... Vei fi mai obosită de la mers, vei fi mai bine...

7. Nu te mai întreba unde-ai greșit... Tu l-ai iubit prea mult, el a fugit...

8. Când întâlnești pe cineva, zâmbește... El va pleca purtând un chip frumos în minte...

9. Dă șansa oricărui băiat să îți vorbească. Dacă îți place, bine, dacă nu, sufletul tău va fi iar încântat că a mai discutat cu un băiat, că a văzut un chip frumos în lume... Nu știi nici tu iubirea de unde răsare...

10. Oricare faptă bună, cât de mică, te ridică... Să faci mai multe, te ajută mult...

11. Ce era dat să se întâmple, s-a-ntâmplat. Acum urmează numai bine. Te vei îndrăgosti din nou... Tu ești frumoasă, o să fii iubită...

*Selecție din șapte poeme

**SAMUEL BECKETT ȘI
TEATRUL ABSURDULUI**

Ioana – Lucia PĂTRĂUȚĂ

Samuel Beckett (1906-1989) s-a născut la Dublin, fiind distins cu premiul Nobel pentru literatură (1969). Beckett a simțit că formele tradiționale ale teatrului nu mai puteau surprinde complexitatea existenței moderne. Absurdul, care îi caracterizează multe dintre piese este o cale premeditată și comică de a da sens lumii contemporane. În piesa de teatru „*Așteptându-l pe Godot*” (1953), o tragicomedie în două acte, cititorul este tratat cu un amestec de farsă și reflectare existențială, experimentând o gamă complexă de emoții de la râsul nestăpânit la angoasa profundă, fiind martor la soarta fără speranță a personajelor principale, confruntându-se cu propriile angoase. Cei doi oameni ai străzii, Vladimir și Estragon, amorțiți de plictis și suspendați în așteptare, îl așteaptă pe enigmaticul Godot, personificarea salvării umane dar nu sunt siguri unde, când sau de ce ar trebui să-l întâlnească. Pozzo și sclavul său Lucky, pe care acesta îl trage după el legat cu o frânghie în jurul gâtului reprezintă o diversivă distractivă pentru Vladimir și Estragon care în loc să comunice unul cu celălalt mai degrabă „omoaie timpul” spunând glume, jucându-se, mâncând, dormind și speculând în legătură cu Godot. La sfârșitul actului I un băiat le spune celor doi că Godot nu poate veni azi dar va veni mâine. Cei doi iau în calcul gândul sinuciderii, dar apoi decid să plece pur și simplu. În actul II, după ce au dormit în locuri deferite, Vladimir și Estragon sunt din nou împreună dar Pozzo este acum surd iar Lucky mut. Băiatul anunță din nou că Godot nu vine, iar piesa se termină cu cele două personaje principale rămase înmărmurite uitându-se în gol. Lupta omului împotriva inutilității vieții, sentimentul de singurătate și plictiseală și imposibilitate de a comunica cu ceilalți sunt temele principale ale acestei piese de teatru. Existența omului modern este adesea absurdă, el este lipsit de speranță, paralizat de incapacitatea de a acționa, pendulând mereu între esențe și aparențe, între real și vis, imaginație. Cele două personaje principale Vladimir, fost filosof, om al ideilor, prototipul intelectualului în contrast cu Estragon, prototipul omului simplu, impulsiv, preocupat de mâncat și dormit reprezintă însăși natura umană antrenată în jocul nesfârșit și zadarnic al absurdului.

**MARIN PEDA – UN COLOS AL
LITERATURII ROMÂNE
POSTBELICE**

Roxana LĂDUNCĂ

Literatura română ante și postbelică a stârnit întotdeauna interesul unui cititor dornic de a cunoaște demersul literar al unui scriitor sau cum a reușit acesta să creeze o lume cât mai veridică, cât mai aproape de cea în care trăim. Lumea romanului lui Marin Peda este una autentică, o lume care respiră permanent, care se pliază perfect pe spiritul acestui mare prozator care a dorit să lase moștenire urmașilor săi exact realitatea cotidiană pe care a simțit-o refugiu și oaza sa de liniște.

Îl apreciez pe Marin Peda deoarece reprezintă modelul prozatorului realist, obiectiv, anticalofil, care a reușit să captiveze deplin atenția lectorului prin ceea ce transmite în paginile scrierilor sale.

De ce romanul „*Moromeții*” cred că este reprezentativ? Pentru că este o emblemă, o carte de vizită, un roman total, care înfățișează viața în mediul rural exact așa cum a fost, este și va fi ea în satele de câmpie, unde existența oamenilor, indiferent de epoca istorică, se măsoară după razele soarelui, după vântul calduț de primăvară sau după cântatul cocoșilor în diminețile calde de vară.

Prototipul țăranului filozof, întruchipat de Ilie Moromete, alături de ceilalți țărani construiți magistral de Marin Peda, au reușit, de-a lungul vremii, să captiveze cititorii de orice vârstă prin naturalitatea lor, prin comportamentul atât de autentic și, nu în ultimul rând, prin limbajul atât de familiar pe scriitorul a reușit să-l redea.

Acest roman de început scriitoricesc al prozatorului a avut meritul deosebit de a contura în epocă un nou curs al literaturii române, deoarece punea în discuție problema țărănească altfel decât o făcuseră alți romancieri. Dincolo de aceste „chestiuni” țărănești, Peda a înfățișat în romanul său și problemele aduse de o altă orânduire, cea comunistă, în faza ei incipientă, schimbările survenite în societatea vremii, odată cu venirea la putere a noilor conducători. Transformările sunt mult mai mult accentuate de unele personaje, de pildă Niculae Moromete, devenit în al doilea volum erou principal.

O altă notă de originalitate o constituie modul de a reda evoluția personajelor sale, care suferă transformări importante pe parcursul firului epic (Ilie Moromete, Catrina, Nilă, Cocoșilă). Preda apelează permanent la metoda analizei psihologice realizată însă de personaje, prin propriile mărturisiri, constatări, autoanaliză.

Indiferent din ce perspectivă ar fi privit, romanul „Moromeții” oferă permanent substraturi noi, o realitate veridică ce reprezintă o oglindă în care mulți țărani se pot regăsi și astăzi.

CADRUL CĂUTĂRILOR DRAMATICE ÎN PSALMII LUI TUDOR ARGHEZI

Elena Camelia BELEI

Întâlnim în lirica argheziană roadele unei experiențe bogate și adânc interiorizate, valorificate artistic, poezia autorului scoțându-și sevele din tărâmurii foarte variate, meritul său constituindu-l meditația, imaginația dar și experiența. *Petul marilor întrebări fără răspuns*, Arghezi vrea să-și farmece și în același timp să își seducă cititorul, nu să îl convingă de existența palpabilă a unui Dumnezeu, pentru că nici el nu s-a convins, în cele din urmă.

Punctul de plecare al liricii sale îl constituie o dramă sfâșietoare a inteligenței, poetul fiind urmărit până la sfârșitul vieții sale de meditații chinuitoare, de drama îndoielii, de chemările și căutările fără răspuns. Opera sa este în mare măsură o *dramă a cunoașterii* care dă versurilor o frumusețe aparte, fascinând orice cititor. Se remarcă în *Psalmii* arghezieni setea de divin, neliniștea în privința existenței lui și nevoia certitudinii materiale, a unui Dumnezeu.

Drama operei lirice argheziene este aceea a unei conștiințe îndrăznețe, neliniștite, lucide, chiar dacă este mereu înfrântă. Acest lucru se poate observa foarte ușor în *Psalmi*. Dumnezeu este și va rămâne necunoscut pentru eul poetic, chiar și după îndelungate și neobosite căutări. Numai că aceste căutări sunt reluate la nesfârșit, cu toate că eul poetic se izbește mereu de tăcere și necunoscut iar *Psalmii* sunt cei care ni-l arată singur pe poet, față în față cu un Dumnezeu ineficient, vrând să se despartă de această singurătate fundamentală. *Izbitor în versul arghezian nu este incertitudinea existenței unui Dumnezeu, ci tocmai certitudinea inexistenței sale.*

Poetul va rămâne un veșnic căutător, însetat de absolut, indiferent care ar fi rezultatul căutărilor sale, reluându-și drumul său înspre cunoaștere mereu. Chiar dacă rezultatul e un eșec dureros, nu are importanță, din moent ce operația e reluată neobosit de la capăt și procesul nu se încheie niciodată: nicicând nu s-a renunțat la căutările obsedante, nu s-a poposit într-un loc de comoditate simplă a scepticismului: *Săgeata nopții vârful-și rupe/ Și zilnic se-ntregește cu metal*” (*Psalm, Ruga mea*).

Arghezi este poetul profund al halucinațiilor, al privegherilor nocturne, cel deznădăjduit și invadat de groaza metafizică și totodată sumbrul evocator al morții.

GUSTAV AUGUSTINI (1851-1900) „PRIETENUL SLOVACAL ROMÂNILOR”

Gabriela Adina MARCO

O figură pitorească în peisajul publicistic românesc din Transilvania a fost **Gustav Augustini** (Augustiny) (1851-1900), reputat jurnalist și om politic de origine slovacă care a activat pe plaiuri românești. Începând cu anul 1883 până la decesul său, a trăit și a activat pe teritoriul României de astăzi, ca ziarist la mai multe publicații din București și Transilvania, printre care se numără *Tribuna* (Sibiu) sau *Tribuna poporului* (Arad).

Înainte de a colabora din punct de vedere publicistic cu ziarul *Tribuna poporului* din Arad, Gustav Augustini și-a petrecut câțiva ani la București și Sibiu, unde a publicat în paginile ziarului *Tribuna*, devenind un reprezentant de seamă al elitei slovace de pe meleaguri transilvane. Articolele, studiile și ideile sale au constituit pentru istoriografia românească adevărate surse de analiză obiectivă. Datorită activității sale printre români a devenit un factor de influență pozitivă în relațiile româno-slovace. Prin colaborarea la presa transilvană a făcut cunoscute opiniei publice românești realitățile Slovaciei, iar prin colaborarea la presa din Slovacia a ținut la curent pe cititorii slovaci cu mișcarea de emancipare și cu situația cotidiană din Transilvania.

În anul 1892, Gustav Augustini devine secretarul personal al omului politic român Ioan

Rațiu, președinte pe atunci al Partidului Național Român din Transilvania. Cei doi oameni politici au beneficiat reciproc de experiența celuilalt, îmbogățindu-și astfel modul de gândire și viață. Prin intermediul lui Gustav Augustini, în Slovacia au fost trimise mai multe obiecte de lucru de mână executate de femeile din Sibiu, iar din Slovacia, în semn de prețuire pentru cadoul oferit de românce, a fost trimis un costum tradițional slovac din zona Liptov. Colaborarea strânsă între Gustav Augustini și Ioan Rațiu se desprinde din bogata corespondență purtată între cele două personalități ale vieții politice și jurnalistice din Monarhia Austro-Ungară.

„În 11 august 1894, după întemnițarea semnatarilor Memorandumului, jurnalistul slovac, aflat în convalescență la Gräfcoberg, trimite liderului român Ioan Rațiu o scrisoare plină de cuvinte de îmbărbătare, în care apreciază: „nici nu-mi închipuiam altfel pe Dvs., decât cu zâmbetul pe buze și privire desprețuitoare” față de nedreptatea autorităților maghiare și față de regimul pe care îl avea de suportat în temniță. Gustav Augustini afirmă și că: „mă simt fericit și mulțămesc lui D-zeu că m-a lăsat să trăiesc în epoca când reprezentanții poporului românesc duc cea mai crâncenă și eroică luptă pentru dezrobirea lui. ... Mă bucur că asist la una din acele epoci istorice, care se vor pomeni în viața generațiilor viitoare și peste mii de ani”.

Departate de locurile natale, Gustav Augustini s-a atașat sufletește de întreaga familie a lui Ioan Rațiu. Într-o epistolă din 3 februarie 1895, adresată soției omului politic sibian, ziaristul slovac precizează: „orișice se atinge de onor D-tre familie îmi produce impresie, triste sau îmbucurătoare, întocmai ca și când s-ar întâmpla în familia părinților mei”.

De asemenea, a corespondat și cu alte personalități române din Transilvania, printre care se numără Valeriu Braniște sau Vasile Goldiș.

Gustav Augustini și-a adus o importantă contribuție la organizarea Congresului popoarelor nemaghiare din Ungaria, desfășurat la Budapesta în luna august 1895. În timpul lucrărilor congresului Gustav Augustini a fost translator oficial, deoarece cunoștea toate cele trei limbi în care s-au purtat discuțiile: română, slovacă și sârbă.

La data de 13/14 februarie 1900, trece la cele veșnice în Arad, unde este și înmormântat.

În discursul funebru, prietenul și colaboratorul său apropiat, Ioan Russu-Șirianu, a spus că odată cu Gustav Augustini a pierit un „prieten care s-a contopit cu spiritul și țărâna pământului românesc”. Din inițiativa unui alt prieten și apropiat colaborator, Vasile Goldiș, în urma unui apel publicat în ziarul *Tribuna poporului* din Arad, s-a organizat o colecție publică pentru ridicarea unui monument la mormântul lui Gustav Augustini. Cu toată opoziția autorităților maghiare, acțiunea a fost dusă la bun sfârșit, iar monumentul funebru a fost ridicat în anul 1903.

* fragment din teza de doctorat a autoarei, intitulată *Dimensiuni istorice, sociale, profesionale și culturale pe Valea Mureșului Inferior (1802-1918)*, susținută public în 9 aprilie 2019.

VALS ATEMPORAL

Claudiu CHIȘERU

Suntem simpli pasageri ai unui minuscul strop de apă levitând spre infinit. Când va depăși infinitul, stropul va pluti nu prin materie, ci prin suma simțurilor esențializate ale pasagerilor săi deocamdată ingenui. Naive creaturi ce duc o zbatere oarbă către orizonturi predictibile, sigure când în definitiv, totul e eternă plutire. Dacă nu savurăm necunoscutul, primejdia, devenim incapabili să delinim revelația lucrurilor simple care asigură dicotomia vitală între sacru și profan. Existența aceasta ne îndeamnă neconținut să dăm întâietate laturii aparente a sufletului. Aparența poartă însă neverosimila deghizare în lumină a tot ceea ce sufletul nostru tânjește să descifreze. A descifra nu înseamnă a goli de semnificații, ci a sorbi cu nesaț vibrațiile ce răzbat din firea lucrurilor. Numai astfel reușește sufletul să păstreze intactă puritatea ce cu evi înainte o pierduse o dată numai, pentru o terifiantă clipă, în coliziunea fațetelor necunoscute ale universurilor încapsulate în memoria nepuizabilă a materiei atotputernice, ce sfidează timpul și remodelază pe nesimțite materia, conferindu-i valențe dincolo de fire.

Așadar, a privi lumea exterioară drept lipsită de semnificație și profunzime denotă ignoranța crasă, căreia îi permitem să ne contureze cu nemiloasă precizie existențele, afundându-ne în deșertăciunea deșertăciunilor: cea a înstrăinării sinelui originar. Deconcertantă ar trebui să pară această sciziune între spirit și materie, dar ochii sufletului, absorbiți în zborul neîntinat al căutării de sine, nu izbutesc să ne

dezvăluie adâncimea abisului izvorât din însăși interioritatea noastră rănită. Mințile noastre devin astfel veritabile arme ale terorii sufletului, care tind spre detașarea de tot ceea ce înseamnă carnal, materie ce inhibă și impune insolitele limite umane. Insolite însă binecuvântate întrucât dincolo de privirile noastre întrepătrunse sălășluiește piesa alcătuită nu din note, ci din impulsurile energetice care ne-au oferit privilegiul de a experimenta o dimensiune a palpabilului, a cuantificabilului.

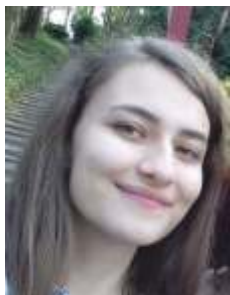
Spiritul este redat divinității prin realizarea faptului că adâncul nepătruns constituie o palidă iluzie a simțurilor rudimentare, ce nu pot distinge între realitățile distincte ce coexistă în experiența noastră unică și irepetabilă. Nimeni și nimic nu ne va mai fi întru totul străin vreodată, odată ce realizăm apartenența la coordonatele ce insuflă materiei consistența dorită. Odată ce accesăm eterna detașare, animând speranța că resorturile multiversului vor dirija incognoscibilul vals pe scena sufletului nostru transcendent.

SENTIMENTUL SFÂRȘITULUI DINAINTEA ÎNCEPUTULUI SFÂRȘITULUI

Alexandra TUDORESCU

În urmă cu un an...

Este ciudat să te trezești într-o dimineață și să realizezi că de acum înainte, tu ești cel mai mare din școală. Întotdeauna ai crezut că generația aceea este mai responsabilă, mai matură, superioară. Și iată-te astăzi, un copil căruia i s-au încredințat toate aceste responsabilități, care trebuie să fie un exemplu pentru ceilalți. Pășești pe poarta secundară a școlii; este o zi caldă și senină de aproape-vară ca oricare alta din ultimele săptămâni, și totuși ceva s-a schimbat. În ultimele două săptămâni, cei de-a douăsprezecea „au făcut atmosferă” în pauze – o atmosferă veselă și nostalgică în același timp. Au umplut holurile cu voie bună, cu o definiție a spiritului tineresc și a liceului care nu ține doar de epoca în care trăim noi, ci de toate vremurile ce au fost și vor veni. Au concentrat esența a ceea ce se spune că sunt cei mai

frumoși patru ani în câteva zile, te-au făcut să te gândești „da, liceul chiar este cea mai frumoasă perioadă”. Așa că, astăzi, când pășești pe poartă, în curtea înverzită, ți se strânge inima când îți dai seama că școala o să fie pustie. O să lipsească nebunia, or să lipsească și cămășile albe cu pantalonii și fustele negre, o să lipsească și agitația care plutește în clasă la așteptarea unui „Gaudeamus”... O să lipsească tot. Iar la anul, urmezi tu.

Festivitatea de absolvire a fost ieri seara. După ce la două am terminat de împodobit sala pentru colegii mai mari, pe la cinci și jumătate ne-am strâns, cei de-a unsprezecea, pe scara rezervată nouă, pregătiți pentru „momentul-cheie” al preluării cheii. Am văzut festivitatea și în clasa a noua, și în clasa a zecea, și de fiecare dată mi-au dat lacrimile, privind din perspectiva lor, a celor care finalizează o etapă din viață.

Anul acesta, însă, am simțit totul mult mai intens, mai real, mai aproape. Pentru că asta a fost ultima festivitate de absolvire înainte de a mea. Pentru că asta a fost ultima oară când 180 de tineri (sau le-aș putea spune copii, fiindcă sunt atât de apropiați de vârsta mea) au urcat scările liceului în calitate de elevi ai acestuia – liceu care probabil că este presărat la tot pasul de amintirile lor. Pentru că ceea ce a însemnat viața lor vreme de atâția ani – holurile, sălile de clasă, colegii, profesorii, pauzele în curte, pauzele în clasă înainte de lucrare, testele la prea multe materii, tezele – deși mai puține, tot la prea multe materii –, zilele terminate mai devreme, orele petrecute la bibliotecă să nu fie ascultați, excursiile, concursurile și toate experiențele din afara școlii, dar care tot de la liceu au pornit – s-a terminat, iar de acum începe ceva nou, ceva diferit, ceva necunoscut. Și, oricât ar fi de nerăbdători și de curioși să dezlege misterul, tot nu pot ignora faptul că prezentul continuu în care au trăit se transformă în trecut chiar în clipa asta, cât ai trage de clopoțel.

„Ani de liceu” am auzit-o cam mult în ultimele zile ca să mă emoționeze până la lacrimi, „Gaudeamus” la fel. Dar când am auzit „O, ierum”, ochii mi s-au umezit, privirea mi s-a înțețoșat, iar zâmbetul a început să-mi tremure. Melodia e în genul „Pe vaporul clasei întâia”, poate și versurile. Dar impactul e cu totul altul, pentru că atunci când termini grădinița te așteaptă încă mulți ani de școală, destui de copilărit, și nu ai cum să înțelegi ce înseamnă nostalgie. La finalul liceului, însă, este altfel. Când spui „Elevi nicicând nu vom mai fi”,

realizezi că, într-adevăr, viața ta va fi complet diferită de acum înainte, că acel sfârșit de ciclu a venit, oricât ai fi vrut să-l amâni, și că bula în care ai trăit s-a spart. Cel puțin, eu asta am simțit când i-am ascultat cântând. Dar, judecând după fețele îmbujorate și ochii strălucitori, cred că și ei.

La final, i-am felicitat pe absolvenții pe care îi cunosc, și chiar nu-mi vine să cred că de la anul n-o să-i mai văd prin școală. Eram obișnuită să fiu printre cei mai mici, să mă uit foarte de jos la cei de a douăsprezecea, iar apoi, și când am mai crescut, să mi se pară tot îndepărtat momentul în care eu voi fi acolo, ceva intangibil, tot timpul existau „colegii mai mari”. Însă ieri, după ce le-am urat succes pe drumul lor ultimilor pe care îi cunoșteam dintre „cei mai mari”, care păreau, și ei, întotdeauna, prea „mici” și apropiați de vârsta mea ca să plece vreodată, și după ce totuși am realizat că pleacă, mi-am dat seama – încă o dată – că toate au un final, toate capitolele se termină. Și, oricât l-am ruga pe timp să nu fie hain, el tot trece.

Era înspre ora nouă, iar scările din fața școlii se goliseră. Câțiva își mai făceau încă poze pe trotuar, iar o absolventă și un absolvent se îndreptau alene spre semafor. Mi-am întors privirea către terenul de sport, unde doi părinți tineri și un copil mic aruncau pe rând mingea la coș. Pentru ei, era doar o zi ca oricare alta. Soarele nu se mai vedea din pricina cerului ușor înnoțat, dar lumina zilei nu se stinsese încă, iar adierea, mireasma și atmosfera de festivitate încheiată, de entuziasm efervescent ce se dizolvase pluteau în văzduh, fluturând vâlul unei seri de vară. M-am pomenit încărcată de un sentiment pe care greșit l-aș numi nostalgie, pentru că era față de ceva ce nu fusese încă.

Tind să cred că nu există denumiri pentru fiecare sentiment. Nu există un tip de fericire, un tip de tristețe, un tip de furie, un tip de dor. Există miliarde de sentimente pentru care nu putem găsi un cuvânt, pentru care poate că nu ne-ar ajunge nici o carte. Pentru că nu cuvintele sunt cele care definesc sentimentele, ci oamenii, locurile, timpul; și, mai presus de toate, un sentiment este un moment, iar atunci când retrăim același sentiment pe care l-am mai avut odată, retrăim și momentul. Însă ceea ce am simțit eu aseară nu era legat de trecut, cred că nici de viitor și parcă nici de prezent. Era ceva straniu, o emoție ce mă ducea în alt timp din alt univers; și dacă ar fi totuși să-mi încalc principiul pe care l-am explicat și să-i dau un nume acestui nou sentiment, cred că i-aș spune o pace agitată, sau

poate o agitație calmă. Sau poate că nu are nume și nici motiv. Este pur și simplu sentimentul din ultima zi în care n-am fost absolventă la festivitatea de absolvire.

Sentimentul sfârșitului dinaintea începutului sfârșitului.

SENTIMENTUL PATRIEI ȘI AL ISTORIEI ÎN OPERA EMINESCIANĂ

Lucia-Elena LOCUSTEANU

Întoarcerea în trecutul îndepărtat, al formării noastre ca popor, dar și lunga istorie a luptelor pentru existență și independență, pentru păstrarea ființei naționale și a pământului strămoșesc, ca și lupta pentru unitatea națională, reprezintă constante definitorii ale operei eminesciene, după care fixează chiar și menirea și valoarea creației și a creatorului, ca și în poemul – artă poetică - „Epigonii”: „deșteaptă-n sânul nostru dorul țării cei străbune, / revoacă-n dulci icoane a istoriei minune”.

„Ideea fundamentală pe care romantismul românesc o aduce în interpretarea istoriei este aceea a dacismului, când istoria romantică nu mai e un pelerinaj spre patria spirituală, ci un efort de definire a spiritului patriei, ceea ce presupune punerea în lumină a elementului local, specific, din sinteza daco-romană”.*

Emblematică pentru Eminescu este căutarea identității eului creator în lăuntru spiritului național: „Trecutul e în mine și eu sunt în trecut / Precum trăiește marea în cerul ce-l respiră”. În imaginația poetului, orizonturile patriei, sustrate de sub legea curgerii inexorabile a timpului și a vitregiilor istoriei, capătă noi dimensiuni. Trecutul măreț e „un vis încremenit” în eternitate. Ca poet romantic, pentru care trecutul este timpul ideal, timpul când s-au întemeiat lucruri eterne, Eminescu se cufundă în trecut prin intermediul visului, creând o epopee românească pe care o integrează spiritului universal, ritmurilor cosmice înseși.

Încă din tinerețe, poetul iubește pământul țării: „Un suflet numai plânge, în doru-i se avântă / La patriei dulci plaiuri”; „Aș vrea să văd *acuma natala mea vâlcioară, / Scăldată în cristalul pâ râului de-argint*” („Din străinătate”).

Eminescu se întoarce adânc la „obârșii” - cum ar spune Blaga – spre arhetipurile dacice, spre fondul originar, După Ioana Em. Popescu, în opera lui Eminescu, *istoria parcurge trei vârste*, dintre care primele două: „*vârsta de dinaintea istoriei*”, cea a Daciei mitice din poemul „Memento mori” și „*vârsta eroică a patriei române*” din „Scrisoarea III” - *vârste - prin excelență - creatoare*, în timp ce a *treia*

vârstă, contemporană cu poetul – și, nu numai – *este resimțită ca un timp de criză, un timp al înstrăinării de istorie, de patrie, de marile valori morale...*

Poetul este însă profund preocupat și de viitorul patriei încă din prima etapă de creație: „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie / Țara mea de glorie, țara mea de dor? // La trecutu-ți mare, mare viitor!”

În opera „Memento mori” - tablou al nașterii și morții civilizațiilor, regăsim, ca paradis pierdut, mitul Daciei, îmbogățit cu elemente ale mitului clasic al Romei. Dacia reprezintă vârsta gândirii mitice a umanității fericite.(...) Respectând o schemă generală a ciclurilor istoriei, poetul construiește o imagine a unei mirabile Dacii depărtate, făcând din Dochia un geniu tutelar al poporului care avea să se nască după lupta zeilor Romei cu cei ai Daciei: „Zei Daciei acolo locuiau – poartă solară / În a oamenilor lume scările de stânci coboară”.

Reprezentarea grafică a poemului „Memento mori”.

Dacia veche - „poartă solară” este locul simbolic al intrării într-o ordine superioară, este locul prin care zeii – locuitorii lumii divine – coborau în lumea oamenilor, în domeniul imanenței și comunicau cu ei. În tărâmul dacic, vremea nu curge. Natura investită cu puteri ieșite din comun participă la macro – timp, deținând atributele veșniciei.

„Jumătate-n lume, jumătate-n infinit”, muntele sacru rezumă simbolic sensul Daciei, tărâm originar, prin care Universul terestru se deschide comunicării cu Cosmosul.

În opera eminesciană, imaginea Daciei e prezentă și în operele: Bogdan Vodă, Mira și Decebal. În timp ce Dacia lui Decebal trăiește sub semnul unui ideal eroic, dominat de ideea libertății, Roma cezarilor prefigurează o formă de existență tragică, Roma asumându-și rolul de creatoare a destinului lumii.

O altă vârstă a istoriei neamului nostru e vârsta eroică a „întemeietorilor de legi și datini”, vârstă celebrată în „Scrisoarea III”, dar și în variantele: „Patria și patrioții”.

Reprezentarea grafică a poemului: „Scrisoarea III”.

În „Scrisoarea III”, structurată compozițional în două mari părți: trecutul glorios de luptă, fixat în patru tablouri și prezentul decăzut, motivul central este motivul patriei, introdus printr-o metaforă, încă din visul lui Osman: „Un sultan dintre aceia ce domnesc peste vreo limbă / Ce cu-a turmelor pășune a ei patrie și o schimbă”.

În timp ce imensul Imperiu al Semilunii e lipsit de noțiunea caldă a patriei: „Umbra arborelui falnic peste toate e stăpână”, patria e prezentă la popoarele subjurate: „Astfel țară după țară drum de glorie-i deschid...”.

Tabloul al II-lea, al întâlnirii dintre Mircea și Baiazid este relevant pentru hotărârea de neclintit a patriotului român care opune dorinței de cucerire a

sultanului dragostea de țară a românilor: „Eu? Îmi apăr sărăcia și nevoile și neamul... / Și de-aceea tot ce mișcă-n țara asta, răul, ramul, / Mi-e prieten numai mie, iar ție dușman este, / (...) /; N-avem oști, dară iubirea de moșie e un zid”.

La Rovine, puternicul Imperiu al sultanului întâlnește un popor care are conștiința apartenenței sale la pământul Daciei străbune și, prin această apartenență, conștiința integrării sale în ordinea cosmică – afirmă Ioana Em. Petrescu.

Lupta de la Rovine - tabloul al III-lea al părții I - este pusă sub semnul naturii dezlănțuite, participantă, alături de români, la apărarea pământului străbun: „Codrul clocoti de zgomot și de arme și de buciom, // Și, lovind în față, -n spate, ca și crivățul și gerul, / Pe pământ lor li se pare că se năruie tot cerul...”.

Tabloul al IV-lea, al acalmiei de după luptă, cu acel cadru nocturn de factură romantică, confirmă încrederea domnitorului în forțele morale ale poporului român, iar măreția naturii subliniază patriotismul: „Pe când oastea se așează, iată soarele apune, / Voind creștetele nalte ale țării să-ncunune / Cu un nimb de biruință: fulger lung încremenit / (...) / Pân* ce izvorăsc din veacuri stele una câte una, / Și din neguri, dintre codri, tremurând s-arată luna: / Doamna mărilor și-a noștii varsă liniște...”.

(Continuare în ediția următoare)

LINOTIPIA LIRISMULUI LODOBIAN

CONSIDERAȚII GENERALE

Florica R. CÂNDEA

O carte în dar primită, la drum, este un prieten rece, dar sigur. Le livre a la poche, te însoțește, odiseic, și te asigură a fi un bun și priceput consilier.

Am primit o carte în dar...să să îmbucur? Da... (Dagherotip, Poeme, Laurian Lodoabă, Editura Waldpress, Timișoara, 2017).

Apărută în condiții de grafică excelente, în colecția ”Poesis”, cartea are concepția copertei și grafica semnate de însuși autorul, este segmentată pe trei părți, poemele având un titlu sau, altele, precedate de asterix sau, cum ne place ***!

Partea întâi conține un număr de 37 de ppeme, a doua, 15 iar a treia, 10, astfel, structura cuprinsului este alcătuită de un tot de 62 de poeme dispuse neunitar dar omogen totuși dacă luăm în seamă, ce-l mâna pe el... în luptă, poetul, ...cu distihuri, terține, catrene, cvintete, sextine ș.a.m.d. considerăm a fi îndeplinite condițiile unui volum de autor fără cusur i cu aproape o sută de pagini.

Coperta I converge înspre un amurg exotic iar Coperta IV, semnată de Lucian Alexiu, surprinde și prin cuvinte despre bogatul travaliu tămăduitor al autorului și fapte cât și prin considerațiile despre opera autorului (precum și o fotografie gen chapeau)

Spuneam că am plecat la drum cu o carte !Într-un buzunar... iar în celălalt buzunar purtam revista” Actualitatea Literară, an X, nr.80, martie, 2019, editată de AL LUGOJPRESS S.R.L cu sprijinul Consiliului Local al Municipiului Lugoj și al SIPTimiș (Revistă a USR).

Am frunzărit-o deja pe drum,deși o cunoșteam de multă vreme, dar am citit-o într-un răstimp răsfiat printre adieri de alte lecturi!

La pagina șapte ne-a atras atenția chipul iconic al scriitorului universal Gheorghe Schwartz, lugojean-arădean, același director de școală unde am avut onoarea să-i fiu colegă, cât și ascunderea (de cine?!) printre rafturi. De carte!

Ovidiu Pecican, semnatarul articolului” Un program cotidian”, descrie un travaliu cotidian al prozatorului și îndemnurile acestuia către, oare cine!? de a scrie ... Și, deodată chipul ni s-a luminat, cândva un coleg de-al domniei sale se întreba sau ne întreba, pe noi, unii, cum e corect-”scriitori sau scrietori”?!!!

Care, noi, neștiind unde ne încadrăm, iată, acum găsim un răspuns pe cât de îmbietor pe atât de pilduitor-” Gheorghe Schwartz vine însă cu exemplul propriu al unei munci literare solitare desfășurate pe baze cotidiene , ceea ce de la bun început înseamnă invitație la tenacitate, la muncă susținută, fără oprire, și mai cu seamă o punere sub semnul întrebării a chestiunii taentului literar”.

Considerații despre volum

Partea I se deschide cu oglindirea daghero (tipică) a oglinirii linotipice despre existențial, ca un copac pe o cărare de pustiu paralel / alb / negru, dintr-un terestru spre un celest, care, drum, poate fi, oricând spulberat /zbură, cât un sărut, sau joc, cu baloane de săpun, pe /dintr-o tremurândă mână deschisă spre neant

„sunt tot mai aproape de pământul pe care l-am călcat /ani în șir în picioare/fără să mă certe”

„(e timpul ca poetul)
să-și ia adio de la grădina cu flori de cireș

Cu pleoape închise pentru un tăcut sărut, poetul nu se tânguie, nici nu se regretă , ci își aduce ca sprijin, culorile bacoviene verzele, albastru, își alege ninsoarea florilor de cireș și ..se pregătește ... ”închid ochii”..dar, parcă nu s-ar lepăda de iubirile cuvintelor sau ...cine știe, și ne amenință pe un ton de bonton”nu mai scriu penru nimeni/scriu doar pentru mine” (iată o declarată Profesiune de Credință în solemnitatea Cinei de Taină cu ani ce atârnă pe umeri ”încărcat de ani”(pag.22).

Desigur, ne paște pe toți” o maculată trecere”, ne aminunează un ”soare epileptic” și, când începe să ne ningă, adunăm fotografii antinomice(alb/negru), fugim de umbre și ne ascundem...

„sub un cer ultraviolet/ninge/pe sânii tăi albi-violeți”..

Frumoase metafore, răscolitoare peisaje compun partea I a cărții, treceri de timp ca izvoane de clopot bântuie creația poetică ca o invocație ” e timpul să te privesc de-aproape”, mărul, fructul oprit invocat este ființa umană care, oricât ar fi de haină , își apără puii, în chip de semințe (aici, decriptând sensuri, conotații, poetul, își varsă seva înspre noi, cititorii, cu un îndemn,de a nu risipi, blagian Corola de Minuni)

Și totuși... poetul își caută refugiul în dedublarea ființei unui copil...”voi fi din nou copil/voi mângâia din nou/cercul de sârmă îndoită/prin colbul/de pe mormântul poetului” (pag.48) și se autoexilează, testamentar, tot mai aproape de moarte..

Cartea este, de-acum un melanj de teme, simboluri, mesaje, versificatorii, precum în bucătăria care amușină de ingrediente, ca un puzzle, potopesc lemnurile, placentele norilor, cenușa, piatră funerară, timp tectonic ș.a

Partea a doua are, iar, un însemn daghero (tipic), ca un clepsidric popas, cu umbre în alb/negru, nestatic, totuși, mai degrabă gata de un zbor înnaripat.

Călătoria, de-acum, e o alta, nu prin cotdiana-temuta viață, ci prin altare pantheonice, metropole” ca o cortină funerară”, „marea albastră și liniștită” ,poetul ...navigând , iată,” pe

iahtul alb, numit Viena” (pag.62). Câteceva îl sperie, despărțirile reci îi glacializează propriul Eu, ni se confesează în prezent cu/despre trecut cu maluri, canale, poduri și corăbii fumegânde, insistând acum, la dialog cu Domnul Timp, c o mantie pământescă robită, odată, de „regatul cerului”, cu rezonanțe de străluciri solare și note muzicale scăpate din cioc de șoim prevestitor „pe ultimul drum”.

„ca o umbră/alunecă/gheara vulturului” „stele căzătoare”...„schelete de ceară”, crede poetul, nu ni se poticnesc zilele în calea lor, a șoimilor, iată Marea Trecere blagiană, iată rune descrise în alb/negru... fotografic... iată nu o temere ci o abnegație de a refuza, prin metaforice călătorii, greutatea ... plumbului..

Partea a treia are ca preludiu umbrele căzătoare în alb/negru dar nu de un zenit aparte ci înspre un Înalt se prefigurează Lumina!

Nostalgic trecător, călător, acum petul e omul locurilor... locuite peste care coboară, cum altfel?! decât „săni ascuțiți și tari” de iubire trecând undeva „ca o aripă de fluture” (pag.81). Sub petec de cer își cată ademenire ca un convins romantic și abilitate ce denotă un talent cât un talant absolut remarcabil.Urmându-și inexorabil destinul cu tot cu Recurs la...viață, poetul inventează strategii, doftorii, obliterated spațiul trăirilor vitale prin zboruri,zăpezi topitoare precum bombonele - bezele către alergări,, Și tu iubito te-ai risipit”....

Acum,cu cât se-ndepărtează de vremuri , poetul își ingenunchează amicii, tovarășii de drum, care l-au însoțit în drum de poezie =viață, spre a se îndupleca a înțelege că Ea, iubita, fie și chemată Viața, are vitralii obscure(alb/negru..ca temă fundamentală a volumului văzută dintr-o altă prismă), și, regizându-și parcă (pe)trecerea vede ”câteva ciori”(pag.84), în ultimul dangăt de clopot iar ...”cerul pătrunde în altar”!!!

Considerații Dagherotip(ice)

Pornind, în loc de concluzii, de la titlul atipic al volumului, se observă o latură umanizat-personificată a acestuia. Autorul, de profesie medic, se confundă cu propria carte și o însuflețește, o vindecă dar nu o deliberează de

Pre(texte) literare. Dacă va rămâne singur ca o fotografie, nu se știe! Alb-negrul slovelor sunt trucuri!

Pe Iarna de Argint!

Dincolo de aerul pătruns de un parfum nostalgic și de un rafinement aparte, cartea are patina sincretismului, în care ara conversației, prozodia se îmbină rmonios cu arta fotografiei. Grafician, pictor, prozator, călătorul poet Fotografiază fotografia!

Asemeni altor curente artistice, acest volum ne induce înspre un Art nouveau care sparge tiparele (nemaiorescian) de la titlu la conținut.

Poetul se împăunează cu accesoriile poeziei poeziei dezbrăcate de pudoare, defrișează absconsul și probează figurații, imaginarul, ascunzând nonimagarul de realitatea imediată.

Cromaticul, oximoronic reprezentat de alb/negru e consecința unui început întârziat preluat (și) în poezie din fr. „daguerreotype” (dagherotipie), însemnând o tehnică dezvoltată reprezentată de prelucrarea unei imagini după numele artistului farmacist Louis Daguerre.

Parafrazând preocupările acestuia, poetul Larian Lodoabă creează un volum ca și cum ar prelucra mulaje (dentare) și le ordonează, căci, nu-i așa, o fotografie face cât o mie de cuvinte?!!! Avem în față un volum cu un titlu preluat prin conversiunea unui nume propriu, care, prin procedul sufixării postpuse, devine (ca un artefact) nume de carte!

Asemeni predecesorului său, Daguerre, Larian Lodoabă are propriul stil, lodobian, acela de a rafina, prin cuvinte negre, foi de carte, albe! (în prezent această carte se află într-un avansat stadiu de traducere în limba germană în condeiul poetului vienez Hans Dama).

În concluzie, am scris timid (de parcă aș fi fost la un festin)despre o carte ca un destin! Am zăbovit, am ... chipuit... lectura lent (am admirat linotipic) fără pauze, având o singură temere, de a nu lăsa senzația unui artificial în defavoarea artificiilor cu care s-a fost frumos jucat poetul! Sau... „să-mi ciocnesc cupa de vin/cu o stea”!!!

**DE LA NĂDLAC LA CLUJ-NAPOCA
MAGNA CUM LAUDE.****DOCTOR ÎN ISTORIE GABRIELA
ADINA MARCO****Ioana NISTOR**

În dimineața însoțită de 9 aprilie 2019, la sediul Institutului de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca, în Sala de Conferințe, a avut loc susținerea publică a tezei de doctorat a d-nei Marco Gabriela Adina, având titlul *Dimensiuni istorice, sociale, confesionale și culturale Româno-Slave pe Valea Mureșului inferior (1802-1918)* – conducător științific CS I dr.

Dumitru Suci.

Teza de doctorat include o analiză obiectivă asupra realităților confesionale, sociale sau culturale, axată temporal în cadrul a 116 ani, reliefând pe parcursul a cinci capitole, istoria locurilor și oamenilor, complexitatea relațiilor societale, într-un cuvânt adevărul istoric, subliniind finalitățile istorice, sociale, confesionale și culturale româno-slave pe Valea Mureșului Inferior, în perioada aflată sub cercetare. Complexa bibliografie cercetată înglobează surse studiate, de la fonduri arhivistice, periodice, tomuri de specialitate, studii și articole consultate în realizarea demersului, precum și anexe, un instrument util ce facilitează înțelegerea aprofundată a motivelor care au determinat alegerea temei și etapele realizate în vederea finalizării tezei de doctorat.

După cum afirmă dr. Marco I. Gabriela Adina, orașul de suflet, Nădlac, a fost și rămâne un model de inter-culturalitate, un model de diversitate culturală și de integrare socială, iar fiecare reper valoric este prezentat și în mod individual, devenind astfel, și obiectiv specific al cercetării. Existența diferențelor culturale, identitare și politice a constituit un avantaj pentru localitatea Nădlac și celelalte localități din zona Mureșului Inferior, deoarece încercările de menținere a tradiției, limbii și culturii au susținut unitatea etnică în cadrul fiecărui grup social. În același timp, diversitatea a încurajat unitatea prin facilitarea comunicării interculturale, a relațiilor interpersonale, a percepției și acceptării unor puncte diferite de vedere, precum și a vieții de zi cu zi, ceea ce conduce la particularizarea și uniformizarea

valorilor, credințelor, atitudinilor, acțiunilor și comportamentului social în regiunea Mureșului Inferior.

Prezentarea de excepție a subiectului a fost apreciată de membrii Comisiei de doctorat: prof. univ. dr. Ioan Bolovan – președinte, CS I dr. Dumitru Suci – conducător de doctorat, CS II dr. Iosif Marin Balog, CS II dr. Cecilia Cârja, CS II dr. Marius Eppel. Președintele comisiei, prof. univ. dr. Ioan Bolovan, a evidențiat efortul depus de autoare în identificarea și relaționarea informațiilor din punct de vedere istoric, social, confesional și cultural, iar în finalul susținerii, alături de colegii sus-menționați, au votat pentru acordarea d-nei Marco Gabriela Adina titlului de Doctor în domeniul istorie, cu calificativul Magna cum laude.

Vivat, Crescat, Floreat!

SATUL MEU**Ioan GODJA**

Satul meu. Nu pot uita niciodată locul copilăriei mele, satul cu oameni de nădejde, credincioși, gospodari și iubitori de tot ce-i frumos. Nu pot să-i uit pe cei bătrâni cu poveștile lor aparte. Ce frumos era pe atunci, când ne întâlneam la clacă, la desfăcat de mălai, în șezători sau duminica la jocul din șura de pe Tinoasa. Ce povești ne mai spunea Moșulică, uncheșu Chițăscu, sau Alexa din Valea Mijlociei. Câtă dragoste față de jocul și folclorul autentic maramureșan avea Vasile Ciocotiș și cum ne învăța pe noi copii fiind, să cântăm și să jucăm. Doamne ce amintiri frumoase. Din păcate toți din cei amintiți s-au dus sărmanii de ei, ne-au lăsat doar amintirile și poveștile lor miraculoase. Unii dintre noi avem în suflet acel loc al copilăriei, colțul de rai cu amintiri frumoase din viața noastră. Locul de baștină este identitatea noastră, aici am avut tradițiile, aici ne-am amintit mereu de Dumnezeu, am învățat să fim buni cu semenii noștri și aici am trăit cele mai frumoase vise.

Satul meu, Văleni, este satul meu de suflet pe care îl port în gând mereu oriunde pe acest pământ și sunt mândru de sătenii mei dragi.

COLȚUL MUCALITULUI

Loredana TUDORESCU

„Lumea are nevoie de mai multe genii care să aibă modestie, însă sunt atât de puțini cei care sunt ca noi.” – Oscar Levant

„În cazul în care crezi că nimanui nu îi pasa dacă ești sau nu în viață, încearcă să te eschivezi de la câteva plăți pe care trebuie să le faci.” - Earl Wilson ***

„Există o categorie specială de surzi: aceia care nu vor să audă decât ce spun ei.” - Tudor Mușatescu

Întâmplări mici despre oameni mari

Victor Eftimiu avea dese reacții de nesupunere ideologică. Folosea replicile casante, în care era neîntrecut.

Odată, venea de la Academie indispus. O cunoștință l-a oprit și a vrut să afle:

„Domnule Eftimiu, ce-ați pățit, că pareți atât de fierț?” „A fost o ședință”, a răspuns el. „M-au criticat că am rămășițe mic-burgheze.” „Ei, nu e așa grav”, a căutat să-l consoleze persoana care-i aținuse calea. „Cum domnule?” a izbucnit Eftimiu. „Ce rămășițe mic-burgheze, când eu sunt burghez-sadea!”

Filmul de duminică

Octav (2017) - regia Serge Ioan Celibidachi; actori principali - Marcel Iureș și Victor Rebengiuc

Un film foarte frumos, sensibil și emoționant. Și plin de normalitate. Diferit de toate filmele românești ale ultimei perioade, cu un limbaj curat, cu peisaje frumoase, un film care te poartă în trecut, între amintiri, ale lui Octav, ale tale... Absolut minunat.

ANUL CĂRȚII

**INSCRIPTII, RUNE, (ÎN)SEMNE,
PSALMI ȘI CÂNTECE CA AMPRENTE
PE SUFLETUL CARINEI A. IENĂȘEL
(poezii, 2019)**

Anton ILICA

Volumul de poezii al profesoarei Carina A. Ienășel este încurajat (și susținut) de o prefață semnată de Cătălin Drăgan, care identifică principalele coordonate ale lecturii: ”conștiință poetică febrilă”, ”expresivitate vioaie”, ”viziune cu precădere modernistă”, ”senzualitate carnoasă”, ”inocență sentimentală” etc.; ar (mai) fi avut multe altele de spus, dacă nu și-ar fi oprit brusc analiza, fără concluzie și fără alte adresări de inițiere, lăsând parcă cititorilor dreptul de a-și crea propria (și liberă) impresie despre cele 120 de poezii, câte cuprinde volumul ”Amprente pe suflet”. Textul este ilustrat de autoare, coperta îi aparține, iar amprenta unei palme de copil, aplicată discret, ca o rună, pe fiecare pagină evidențiază tulburător cele câteva grafice mozaicate. Sub simbolul amprentei – ca element de identificare a sufletului – sentimentele scânteiază în 31 de (în)semne și... semne, 25 de inscripții și 18 cântece și psalmi, simbolul pecetei muzicalității poetice.

Această femeie blândă și plăpândă, rușionasă și discretă, elegantă în comportament și bine cumpănită la vorbă își compensează vizibilitatea cu o amplă revărsare de suflet, ce trece peste marginile tolerabile ale unei existențe oneste și declinabile. Parcă în trupul său firav nu încapă atâta bogăție sentimentală și atunci cucerește spațiul liber de dincolo de noi, bieții pământeni, în ploii, în vânt, în nori și curcubeie, în dumnezeire, în soare și dimineți, în amurguri și în doruri. Pe unde-i umblă gândul poetic, el lasă ”amprente”, semne, rune, inscripții, plantate la frontiera sufletului, amețit de doruri, de vise și de aleanuri. ”Inscripțiile” sunt scrijelite pe ”o zi de luni”, ”pe timp”, ”pe dor”, ”pe somn”, ”pe rază de soare”, ”pe ploaie”, ”pe ruina unei vremi”, după cum (în)semnele marchează câte ”un fir de nisip”, ”o zi de vineri”, ”un timp”, ”o zi de toamnă” ori ”Carul Mare”.

Dincolo de această obsesie a amprentării sentimentale, ce vântură prin sufletul femeii răvășite de dorul imensității, predomină, în volum, un set de motive lirice, gravitând spre un tâlc misterios: inorog (herghelii de unicorni), șoim, lup, cal (herghelii, căpăstru, cavalcadă, hamuri, roib, ”cai suri, sălbatici, pasc pe-un colț de vreme”), dar și vinuri, nervi, dor, visuri ori

curcubeie. Stratificarea combinată a motivelor ce migrează prin venele cuvintelor poetice desenează crâmpeie stilistice atât de frumos cântătoare, încât armonizează pe portative doinite într-o amplă sonată a iubirii. Toate liricele sunt cântec, întreținut de ritmul iambic, adeseori de 11 silabe, versuri optimiste, deși melancolice, grupate în catrene, armonizate în rime încrucișate, semn și (în)semn de atașament față de armonia dintre suflet și cosmic, dintre vibrație umană și unduirea de dincolo de marginea sentimentului. Argumentez cu o strofă (deși dificultatea alegerii e o piedică de obiectivitate), aleasă dintre altele la fel de plăcută:

”m-am încurcat prin firele de suflet,
cu care Țes, din când în când, un vis,
și m-am trezit un lup pierdut în urlet
cu-amprenta veșniciei-n gândul plâns!” – în(semn)

E prea dificil să treacă un cititor cu vederea/să ignore farmecul unor metafore, cu rezonanțe irizării de alegorii: ”priviri căprui”, ”dimineața respiră prin părul meu”, ”în seara asta fur din timp o clipă / și o agăț la gâtul unui dor”, ”lenea unui lup îndrăgostit de lună”, ”am simțit în sânge-un pui de înger”, ”iubirea mea, mi-i doruntreg în pârg”, să ne-nropim din visuri câte-un zbor” ș.a.m.d.

Volumul *Amprente pe suflet* recomandă un poet care își publică volumul sub semnul valorii, decantată din tolerarea unor adevăruri sentimentale, expuse în cuvinte calde și calme, frumos tâlcuite în expresivități armonioase. Atmosfera volumului emană optimism și răsfăț sentimental, liniște afectivă și mai ales o tonifiere estetică. Fiind profesoară de limbă românească, întreținând un cult al corectitudinii gramaticale, d. Carina A. Ienășel respectă limitele poetice ale

sintaxei și punctuației, obținând efecte prin mijloace licite, de combinări metafizice, de sincrezii muzicale și coloristice, de paralogisme cu substrat aluziv și grijuliu temperat. Autoarea iscălește (deci lasă amprenta) ”cu raze ce nu mor”, curgându-i ”gândurile-n toamnă” și ”-ntinerind cu fiecare dor”. Semnele sale sunt cuvintele, purtătoare de iubire (”ai pus iubire-n fiecă cuvânt”, ”că-n suflet ard vâpăi de cât iubim!”). Vocabulele alunecă firesc, natural, spre climate lirice, între

întrebări și mărturisiri, ocupând spațiul misterios dintre suflet și semnele universului. Carina A. Ienășel știe poetiza, dând imaginației un tensionat șoc stilistic, stârnind puritatea emoției ca o rugăciune înserată într-o poveste a inocenței lirice. E un volum apărut sub zodia prețioasă și subtilă a capricornului, iar Anca și-a câștigat dreptul de a spera la un viitor liric de cea mai stilată esență poetică.

SUFLET CU AMPRENTE. NOTE DE LECTOR

Florica R. CÂNDEA

Am inversat titlul cărții nou apărute la Editura „Sfântul Ierarh Nicolae”, Brăila, 2019, („Amprente pe suflet”) autor, Carina A. Ienășel, tocmai pentru a spori inefabilul regăsit în pagini.

Odiseea literară din acest volum seduce posibilul, dar atent, cititor, tocmai prin faptul că este plimbat în lumea unor motivate închipuiri închistate în semne sinonimice. Hermeneutica acestora converge înspre amprente, inscripții, însemne, cu o totală deschidere înspre comprehensiv, interpretare, decriptare de conotații. Dacă ne vom întoarce la sensul creației, care mână autorul, vom desluși că poezia, și-n acest caz, este act de imaginație, un joc de provocare. Mărturisesc, după lectură, m-am simțit mai ușor în sensul că, din geana pleoapelor mi-au răsărit detalii care așteptau la semaforul primăverilor, obedient aranjate. Ispitele gândurilor mi-au fost răsfirate sub semnele unei povești răstălmăcite din care, de-acum, nu vor rămâne semne adânci, ci un salvator semn, scrisul, ca o răzbatere de toacă care nu va înceta să valorifice un prelung ecou al șoptitului de suflet.

Sânguința literară a kolegei Carina A. Ienășel o cunoaștem de multă vreme. Despre sinele său scriptural se cunosc destule camuflaje scoase la lumină din tăceri de sub alte învelișuri de carte (și pentru copii), dar, acum, toată splendoarea universului său poetic constă în lumea adunată pe o pagină de carte, cu semne, aparte.

În fața ochilor unui lector inocent navighează, ca niște mori de vânt, sensuri sinonimice, de mare eleganță (semn, inscripție, însemn cu sau fără prepoziția în(semn), zboruri, cântece, amiezi, dimineți care se înserează, zile și luni care se pastelează duios în ritmuri cromatice

sau vizuale care vrăjesc ochii și venerază timpul, ori dilată desfătarea unei beatitudini care nu pustiește, ci pecetuește un venin dulce-feminin, izbitor: „mi se prefac copacii în cuvinte / nemaiputând să țină pentru ei / din tainele-ngropate pe coline / sub rădăcini care cerșesc scânteii” (pag.68); „mi se întâmplă un lucru foarte straniu / în dimineața aceasta dulce-amară / să îmi privesc într-o oglindă chipul / și-n ochi să văd sclipirea ta ștregară” (pag.46); „se-ncumetă amurgul să-mi suradă / în liniștea încremenită-n vară / când doar copiii, zmeiele să-și prindă, / fug,-parcă-s mânăjii oreor de ceară” (pag.31).

De fapt, ce e semnul? Este însemn, amprentă, simbol, mărturie, pildă, icoană, inscripție, piază, miracol, notație, testimoniu, rană, punct, jalon ș.a.

Ferite de un temător eclecticism, toate acestea, precum și altele, se pot cu ușurință desluși în visteria cărții. Rezultat al unor lecturi minuțios pătrunse, scrisul carinian este un dar dat. Fotografii clar-obscur sporesc și năvălesc în pagini, (în)semn că visele îi par aievea. Ale străbunilor (care se pot vedea și pe coperta I), ale tatălui (timid, dar bine șlefuit, (pag.121, 57). Nu lipsește colajul, uneori color (pag.143, 139, 101, 79, 75, 64, 43, 29). Și peste tot și toate o fragilă mânăuță binecuvântă - scris de mamă!

În scrisul carinian se zămislesc versuri și arhanghelice cuvinte, înrudiri, înrăuriri care fericesc, pe un fond sufletesc ce transpare de pe raftul unei călătorii poetic-psalmice; „E labirintic drumul meu prin lume / de nade plin,-ascunse-n val vărsat / de munți, ce-așteaptă să primească nume... / de-atâtea gânduri prinse-n ger polar” (vezi: frunzele cad din copacul vieții, crochiu, pag.19 și podul de lemn, pag.67)

Lector printre (în)semne prozodice

Trebuie să(în)semnăm dintru început că nu prietenii literare ne îndeamnă să scriem, ci nava cuvintelor care plutește pe valuri de pură creație ne face (în)crezători în trăinicia temelor, mesajelor, simbolurilor, metaforelor, comparațiilor, invocațiilor, figurilor de stil care populează și lasă amprente din întreaga gândire a Carinei A. Ienășel.

Ca o inocentă tentație respirativă, tainic se pliază cerneala gândurilor pe sigura sa evadare în lumea catrenelor din care răzbate un dialog cu timpul, cu virtuți și valori supreme care îi dau sensuri în extremis.

Adresarea este uneori directă, cu pronume personal la pers. I și a II-a: „Aș vrea să-ți semăn întru totul, tată!”; „Jubirea mea, îmi ești întreg o rană!”; „Te-alcătuiesc din simple amănunte...”.

Adresarea la forma de viitor popular („ne-om întâlni peste un veac”), chemări de zile ale săptămânii, ale lunilor de peste an, ale anotimpurilor sunt tot atâtea stări de veghe la poarta emoțiilor ce stârnesc realități precum arome de vinuri, de vechi cetății. Sinonime antepuse sau postpuse, personificări, întrebări retorice, metafore, asonanțe, comparații, ritmic tehnicizate ne ispitesc, ne îngâduresc despre un tot care trebuie să nu ne mire ci să ne (în)semneze că existența noastră va deveni cunoscută doar dacă sau când prin carte ne întoarcem la credinți umane, arte, istorii, povești: „Și fiindcă de însemne-i plină lumea / voi iscăli și eu cu viața mea - / în cărți solare scrijelind iubirea, / să nu se piard-atunci când voi pleca”. Iată o Mărturisire de credință, Ars poetica ce emană un sentiment zidit pe pereți de carte, probabil, un „însemn” arghezian pentru familia care, cu siguranță, îi este amprentă indestructibilă pe suflet. Labirintice stări se scurg precum litanii sau împărtășiri, ingenuie catrene mustesc prin poetice vene, astfel încât să ne bucurăm cu toții din Pocalul memoriei muzei feminine: „Pictez, pe coli de beznă, constelații / și pe-unde-va,-n unghere de neant, / din degete, adevărate patimi / picură-ncet peste-un desen stelar” (pag.130).

De asemenea, folosirea prepoziției cu rol de conjuncție întărește ideea de zbor celest, când în herghelii de cai, când de unicorn(i), când pe aripile șoimilor, ori alături de leii poveștilor din crângul copilăriei, astfel încât să poată adormi în tihnă alături de strămoșii pe al căror suflet își altoiește propria existență.

În concluzie, un nou volum mișcător, cu slove ce acoperă conținutul ca un clinchet de pahare astrânse în mâini, la colțuri de pagini frumos ilustrat-concepute de sinele autorului, printre nuci, meri, inimi albastre, dor, ploii, sori, lună, nisip, cu gust de surâs acvareluc, cu ecou de cântec de dragoste la margine de seri, simplu, ca o vânare în cotloane și urmă de cruce... elegiac-nostalgice călătorii cu amprente pe suflet. Care suflet rostește un cântec mai mult șoptit (pag.111), de parcă ne-am teme de succes, într-o lume tot mai vorbitoare, și poate tocmai de aceea e bine să lăsăm semne, peceti, însușiri, atribute, probe, indicii, dovezi. Această carte le probează, le jalonează, conotativ, pe toate aceste semne, ca un zălog lizibil peste timp.

POPASURI. GLASURI. MASURI.**Florica R. CÂNDEA***POPASURI*

Ca să ajungem la Lugoj, odiseea plecării a început cu o anulare de microbuz, apoi un studentesc autostop, apoi o cântare de doină cu Delia Rădmănăștean, care m-a acompaniat (Casa Doinelor, Orțișoara), apoi o ploaie galbenă de flori pe garduri, răsfirându-ne gândul înspre Gardul mare al literaturii unde trebuia să ajungem, totuși, ca nimeni să nu ne știe și voioșia aventurii să rămână o plăcută revedere.

Astfel că, răul de drum, de stop, de rușinea că nimeni nu va răspunde pentru mijloace de transport anoste, cu oameni mai mult sau mai puțin curați la suflet, ne-a fost spălat de o ploaie torențială, caldă precum primirea ce ne era rezervată.

În Anul cărții, în întâmpinarea Zilei Mondiale a Cărții și a Bibliotecarilor la Casa Bredicenilor, am asistat la o Serată Literară, moderator Henrieta Szabo, lecturi de proză scurtă și poeme noi (tandem Hans Dama și Lucian Dănilă), recital, Maria Rogobete, Loredana Lupescu, dar și o mai veche prietenă și totuși nouă, Adriana Weimer, foto și recital.

Un Intermezzo muzical a completat armonios puntea de interculturalitate, cu elevi ai Școlii Gimnaziale Filaret Barbu Lugoj.

Casa Bredicenilor, pe aceeași stradă cu Casa Branște, este un locaș de cultură, cu un interior nepătat ci augmentat de istorie, cu un Amfiteatru floral în exterior, demn de un Pantheon al lugojenilor în care miroase a răcoare, însemn al respectului față de cei care nu plimbă ursul... spunând că e mare copist sau conțopist.

GLASURI

În preajma unei frumoase și meritorii aniversări, Hans Dama se întoarce, din nou, Acasă! Dar nu oricum, cu mâna goală, ci cu un braț de flori la mormintele părinților, dar și cu un braț de cărți (am mai face-o și noi, am făcut-o, dar nu, de-acum, Acasă, uneori pânđește biciul, kites-ul și impudoarea că nu-nflorește destul floarea!, de aceea, acest Badea Cârțan al nostru, românul șvab de Viena își alege anotimpuri și trece prin anotimpuri ca să facă peripluri cu titluri!

Născut la Sânnicolaul Mare (30 iunie 1944, pe numele adevărat Johan Dama), este absolvent de Litere, Geografie și Economie, la Timișoara, București, Viena, unde se va retrage în 1974.

Scriitor, publicist, eseist, om de cultură, științe și litere, prof. univ. dr. Hans Dama a profesat la Institutul de Romanistică și la Universitatea din Viena.

Opera sa se compune din poezie, proză scurtă, nuvele, eseuri, traduceri, note de călătorie reportaje,

studii comparate, literatura și istoria artei ș.a. (deține Premiul pentru poezie al revistei Viața Studentească, 1963, Premiul Fundației Lenau, Premiul pentru traducere la Festivalul Lucian Blaga, ed. XXIII, 1997).

Face un veritabil tandem cu omul de cultură din Belinț, Simion Dănilă, completându-se academic elitist prin traduceri (în/din lit. rom și germ.).

Peisagist și trăitor al două lumi de care s-a legat și prin scris, Hans Dama are, ca teme predilecte, din multitudinea de scrieri și studii, Ritmul vital al ceremoniei, 2003, Aspecte din viața studentului Eminescu la Viena, 1989, Eminescu und Lenau, 1994, dar este o Punte literară între două culturi, un intermediar cultural, învățând studenții vienezi limba română și... cântecul de acasă... și aplecându-se asupra personalității lui A. M. Gutebrunn, românii, Zăbraniul a aflat date de neocolit (Simion Dănilă).

MASURI

Am mas crengian la masă cu Hans Dama și ne-am răcorit de dorul de acasă. Un public select i-a măsurat lectura, adică proza scurtă, Blatul pe tren, Întâlnire în Siberia, iar noi cei prezenți am ascultat și poeme din volumul Tu, Felix Austria sau altele mai noi, în dualitatea literară, Simion Dănilă (traducător) și Hans Dama (autor).

O poezie romantic-idilică, în care putem campa pe câmpuri care lecuiesc prin catrene terasa vetrei părintești din partitura stărilor sufletești, părăsite de locuinți umane la care se, adesea, tresare.

„Avem azi, o sărbătoare cât o serată literară, pe o ploaie trecătoare galben-înflorită de primăvară, însă căldura oaspeților va alunga norii” (Henrieta Szabo).

„Prezența domnului Hans Dama ne onorează, ne cunoaștem de multă vreme, îl admir din Mașina Timpului, îi citesc opera și, recent, pe lângă lansări comune de carte, mi-a prefațat ultimul volum de poezie” (Adriana Weimer).

Cât ne privește, am mas și noi cu opera domnului Hans Dama nu numai la ICR Viena, alături de domnia sa, de Ioan Godja și Sifora Sava, dar și prin revista Gutenberg (an.VI nr. 25, dec. 2015, Anton Ilica, Hans Dama, un șvab din Viena, an X, nr. 36, sept. 2018, Ana Kremm, Om și natură, recenzie precum și câteva poeme).

Din Vocea sălii, un Micălăcean de pe str. Renașterii, Dr. Laurian Lodoabă a tresărit la auzul venirii noastre de la Arad, astfel că s-a exprimat despre alte cunoștințe comune, despre vasta experiență de viață trăit-scrisă a domnului Hans Dama (ca scriitor, ne-a oferit noua carte de poeme Dagherotip), însă, parafrazând pe James Bond a spus: „Life is too short to read bad books!” În concluzie, într-un oraș patriarhal, viața nu stă în loc, renaște aromnios (și) prin carte.

LECTURI PARALELE
DUMINICA A 54-A

3 aprilie 2016

Gheorghe HODREA

Bună zîua, oameni buni!

Mulț' oameni cînd vinie voarba dă moarchie,

tăt să **zbîrlesc**. Nici nu vreu ș-audă dă ia. Asta bistoș pântru că moarchia aduce năcaz, plînsăt și pustiire. Băsamă, dîrt asta s-o ținuit moarchia în minchia noastă sub formă dă muiere bătrînă și urîtă, îmbrăcată-n negru, cu coasa gata pregăchită dă tăiet cînd și inghie nici nu chie așchiept'. N-am vria ș-avem d-a face cu ia în viac, numa' că dă mulchie ori să bagă-n viețle noașchie pă năsimțichie, ca on hoț, ș-apoi să caaam mai duce, în cîntări dă-ngropăciunie și-n scîrțiturile roșilor dî la **cocia cei dă jele**. Eh, da' dacă tăt ajunsărăm aci cu voarba, dîn zîsa unuia, zîce c-ar fi zîsă cum că sînguru' mijloc dă tranșport care n-are cui dă remorcare îi cocia cei dă jele, asta pântru că n-avem cum traje dîpă noi d-aci, dîn lumia asta, în lumia ceilaltă, nimic dîn cele pămînchieșchi. Cinie nu creghie și margă la mormîntare uă și să preumbe pîn morminiț și are și vadă vremelnicia omului pă fața pămîntului. Eh, cam la așchia îm' încordam io minchia ieri, mărgînd la paș, linișchit, cîta casa unchioaia Persîda, în vreme ce păstă sat să lăsau ușurel bătai dă clopochie, sămn că chie mniri cari-a fi muritã.

–“Bună zîua, unchioaie!”, i-am dat io biniã, bîgîndu-mã la ia-n casã.

–“Și fii sînãtos, viule!”, m-o rãspuns unchioaia, pofchindu-mã și m-așez p-on scaon, dîpã care m-o-ntrebat:

–“Mă, Toghiere! Ghirept-ui cum că nu să existã uspăț fãrã plîns și 'mormîntare fãrã rîs?”

N-am apucat și-i dau rãspuns că unchioaia o și zîs:

–“Ghirept îi, mã! Cã iaca io, amu nitã-ț' zîc cum că am vãzut io cu ochii mniei cã-i așe! No, încordã-ț' tolcerile și fii antenã la ci-am și-ț' povestesc!

Mã, omule bun! Alaltîieri, nu și șed linișchitã, c-așe-i omu', cînd n-are dã lucrul îș' dăscupãrã casa înenchie dã ploii, m-am suit în cursã și m-am duuus la o verșanã. în satu' vecin, și-i duc o cloșcã. Amu, nuuu, pã drum n-or fost

probleme, așe că am ajuns la verșana cu binie. Numa' că am dat păstã ia cam ocupatã, că murisã o vecinã d-a ei, dã 97 dã ani, așe că iera cam pîn treburi la 'mormîntare. Io nu și-i lãs cloșca și și caaam mai vin cîtã casã, m-o pus nievoia și rãmîn la 'mormîntare, c-o zîs verșana cã și mai stau darã cã 'om mai vorbi dã una, dã alta, la pomanã. Ș-am stat!

Amu mã, Toghiere, ce și zîc? Rînduielele le au ca la noi, aghicã și ei să duc la oara ștãbilitã dîpã popã și **prapori**, clopochile trag a tînguit, au prunci îmbrãcaț' în **ghieci**, **copîrșeu**' il scot în mijlocu' ocolului, cantorii cîntã a jele, **iertãciunia** smulje lacrãmi nãnumãrachie ietțetera. Morminții? Aaaa, la morminț' îi o curãțãnie lunã și bec! Nu tu **goz**, nu buruieni nãcosichie, nu pruni rupt', ci rînduialã binie rînduitã! Ce mai? Sã veghie cã-s oameni vrenici! Da' și vez' ce cocie dã jele au! Cu tăt felu' dã **fîrcãlamuri** și trasã d-o pãrechie dã cai mîndrii, dã-i musai și-i scopeșchi, ptiu, ca și nu care-cumva și-i **ghioț'**.

No, iac-așe, dîpã ce s-o gãtat rînduiala la casa morchiei, tãtã lumia s-o încolonat și numa' cîtã morminț'! Soarile încãlza lumia, pomii slobozau dîn penie amnirosuri pãrfumachie, tulburachie dã norișori dã fum niecãcios, c-o și strîgat nu șchiu care la on moment dat cîtã cocisu' dî la cocia cei dã jele:

–“Mă, Pale! Mai lasã nievoii duhanu' mã, cã nie 'sfixiez' pã tãt'!”

Paserile cîntau așe dã tînguios, dã zîciaia cã să vaitã, c-o și zîs una, o muiere așe, mai latã-n șele și ascuțitã la voce:

–“Așe-i dacã leși nepoților tăt ce ai, fãr' d-a le cere nimic! Nu să mai vaitã nimia dîpã chinie, numa' pãsãretu' ceriului!”

Iac-așe, mereuãșel, tãț' cii prezenț' nie înghireptam cîtã locu' dã veci, da' nu fãr' dã gînduri! Bistoș unii să gînghiau la moarchie! Alțîi, la ci-ar mai fi urjent dã fãcut, înenchie d-a muri! Muierile îș' fãciau planuri dã aș' pregãchi care mai dã care **sãlii** și **dosuri** mai împãnachie. Oaminii cum că la pomanã musai triabã dat rãchie dã prunie, feartã dã doaã ori. Și tãț' cu tãtu' ierau cu gîndu' la cãt a fi dã bunã mîncaria la pomanã, la cãminu' coltural, cã l-am auzît pã unu' zîcînd cum cã s-or pregãchit **culcuși** cu **rișcaș** și amestecãturã dã ciuparcã friptã-n ciapã. Da' nu orce ciuparcã, ci d-aceia dîn **doboazã** dîn tablã ș-atîchia doboazã goale s-or strîns, dã zîce c-ar fi zîsã **rãpãlitoru'** satului cã or picat la marile fix, are și baje șoroaflile-n iele, pã cãtegorii.

Mã, Toghiere! Ce și mai lunjesc voarba, mã! Am ajuns în morminț', or scoborît copîrșeu dîn

cocia cei dă jele și în momentu-n care patru oamini ce-l manevrau s-or pregăchit și să-nghirepchie cu iel cîtă groapă, on nepot d-a' moarchiei, întră noi rămînă voarba, cam afumat binie, o strîgat ascuțit pîntră hohochie dă plîns:

–“Mătușeee, nu nie lăsaaa!”, *dîpă are o adăogat:*

–“Luaț' căpaci' dî la copîrșeu, măăă, ca și mai vadă mătușia o dată soarileee!”

Mă, Toghier! În momentu' aciala o-nceput și-m' joace ochiu' stîng! No, m-am gînghit, voarba ta – baiu-i cît casa! Ș-așe o și fost, că cii dî la tranșport or scos cu on liver, dî la cocîș, căpaci' copîrșeului ș-apoi, la ordinu' nepotului cam afumat binie or răghicat copîrșeu' și or pășit hotărîț' cîtă groapa mormîntului. Cînd tăchie păriau a să-ncheia cu binie s-o ivit baiu! Aghică, omu' dî la tranșport, ghirepta față, în momentu-n care iechipa o ajuns cu copîrșeu' dasupra gropii cred că ș-o-mpeghicat picioru' ghirept în cial' stîng, asta pîntru că nu iera mai mult d-on lat dă palmă locu' pîntru pași, întră buza gropii și grămada dă pămînt scos dîn groapa. Ci-o urmat? Apăi, iaca ce! Numa' am auzît o răcnitură preluungă, dîpă care ciala dîn ghireapta față o dat și schepe copîrșeu'. Ciialăț' tri, dîn iechipă, n-or mai stăpînit situația și iac-așe s-or țîpat tăț' cu tātu' păstă copîrșeu, cîtă groapă. No, m-am gînghit, praf s-aleje dă copîrșeu cu moartă cu tăt. Și tātuși nu s-or țîpat în groapă pîntru că dasupra gropii ierau pusă doauă dughie dă fer, așe că situația s-o-nghireptat, da' nu d-a tătulia, pîntru că dacă tri dîn iechipa dă tranșport or scăpat, ciala dîn față ghireapta, pricinuatoriu' baiului, numa' l-am văzut că s-o-ntors cu picioarele-n sus prinzîndu-ș' brîncile întră copîrșeu și duda dă fer. Asta ca asta, da' cum grămadă dă pămînt iera cumva așe, mai mult ascuțită dîcît lată dîn caoză că distanția întră morminchie iera cam înghiesuită, bghietu' ciala dîn ghireapta față o ajuns cu picioarele-n sus, cu brîncile cum îț' zîsăi, prinsă întră copîrșeu și duda dă fer și culmiaculmilor, fii atent că-i tare d-a tătulia, cu gura pă gura moarchiei. Oăăăi, no așe ceva nu s-o mai auzît a să-ntîmpla! În momentu' aciala, cantorii n-or mai putut cînta, păsările or amuțit, caii or țepenit cu ochii cîtă groapă preț dă tri clipe ș-apoi, așe on rîs jeneral o-nceput, dă numa' o tunat mormințîi. Tătă lumia rîghia, 'nafară dă ciala dîn ghireapta față, binieînțales. Cînd gata-gata și să linișchiască lumia, o-nceput al doilia val dă

rîsăchie, că nuș' care o zîs: -Iaca, i-o dat moarchiei sărutaria cei dî pă urmă, măăă!”

Eh, în cele dîn urmă tăchie s-or rînduit cumva. L-or arăghicat pă ciala dîn ghireapta față, l-or șchiers dă ruj, l-or dăzinfectat cu răchie dîn belșug, or pus căpaci' pă copîrșeu și l-or slobozît în groapă astupîndu-l cu pămînt, pă cîntări dă - în veci pominiaria ei. Io nuuu, nu m-am mai dus la pomană, că numa' binie am prins cursa dă patru și m-am întors acasă. Avînd în veghiere că în cursă s-or suit numa' 7 călători, cred că-i sămn că săptămîna viitoare 'om avia cel puțîn 7 graghie cu plus în aer și cel mult 25 cu plus, tăt în aer, asta pîntru că 25 dă minuchie o făcut cursa pînă la noi în sat, că îi cam răblăjită. Și pîntru că 'mormîntaria o-nceput binie da' s-o-nșchibat în rău, cred că prima parchie a săptămîinii viitoare 'a fi-nsorită iar a doaua parchie a fi 'norată și cu ploi”.

Așchia fiind aflată, m-am caaam mai dus cîtă olachile mele, da' nu înenchie d-am' zîce unchioaia ca dă obicei: –“**Mă, Toghier! Atenție mărită! Oaminii îs ca vremea, iar vremea îi ca oaminii, mă!**”.

Ș-auzîm binie și dă binie!

‘Tachie bună!

Dă rețînut; zbîrlesc – încrețesc; **cocia cei dă jele** – căruța mortuară; **prapori** – steaguri bsericești; **ghieci** – copii îmbrăcați în veșminte albe, lungi, ornate cu cruci; **copîrșeu'** – sicriul; **iertăciunia** – partea de final a ceremonialului înmormântării, cînd mortul își cere iertare, prin vocea preotului, de la cei ai familiei și de la cunoscuți; **goz** – gunoi; **țîrcălamuri** – ornamente; **ghioț'** – deochi; **sălii** – respete (setul ce se pune în scriu, format din: cearceafuri, acoperitoare și perină); **dosuri** – prosoape; **culcuși** – sarmale; **rișcaș** – orez; **doboață** – cutii din tablă; **răpălituru'** – reparatorul.

LAGIȚA DĂ ȚOALE

Mărioara SÂRBU

Pentru mine, poveștile bunicii mele au fost o hrană sufletească. Îi plăcea să-mi spună despre obiceiurile de altă dată. Poate simțea ea de pe atunci că vor dispărea și le retrăia, spunându-mi-le mie. Parcă o văd cum torcea, cu furca în brâu, la razele de lună, în soba mică, pe „gimonile” de la cuptor. Eu, ghemuită în pat, o ascultam cu patimă și mă tot miram de ce oftează. Acum aș înțelege-o. Într-o seară îmi povesti despre „lagița dă țoale”.

Când în casă se năștea o fetiță, imediat se aducea și hotărârea la care „tișlăr” să se comande „lagița”. Erau unii care le făceau mai simple și alții care le făceau mai frumoase și le ornamentau, făcând „vișlăituri” cu un instrument numit „vișău”. Se făceau flori și se colorau în galben deschis și albăstru închis, frunzele se colorau cu verde, iar printre ele se desenau cu alb, buline mărunte. Fondul era galben închis spre „cată”. Lăzile mari aveau aproximativ aceleași dimensiuni: lungimea de 1 m. jumătate, lățimea de 1 m. iar adâncimea de 1 m. până la 1 m. 20 cm. Lada se umplea, pe parcursul vremii, cu „țoale de mărit”.

Toate aceste țoale se făceau cu mâna, în casă. De aceea trebuiau pregătite din pruncie. Mai întâi se țeseau cilimurile, care erau mai de preț. Adevărat că se păstrau și cele moștenite de la mame și bunici. Dedesupt, în lada mare, se păstrau: dricâli, ponevi de câmp, apoi fiecare cilim învelit în poneavă de bumbac / câte erau la număr: 6-7, apoi ponevițele și deasupra cotrânțele și brânele. Pentru că femeile se apucau să pregătească zestrea de timpuriu, vara lucrurile se scoteau la aerisit ca apoi din nou să-și găsească locul în ladă. Peste cilimuri, în partea stângă se puneau brânele, multe la număr și pentru toate vârstele. În partea dreaptă, tot peste cilimuri, erau puse cotrânțele negre și „cu pui”.

Între ele, poale spălate, pigluite și împăturate cu ciupag'ile la un loc, ca să se știe cum sunt „perechite”. Peste țoalele astfel aranjate, se puneau poalele întărite, dar fără clini. Lada, în interior, mai avea un despărțământ cam de vreo 30 cm, fixat bine cu o scândură subțire. În partea îngustă se păstrau fodorii, șlari, mânecari, ciorapi de lână / cu bece /, năticac'i, și, la vremea lor, ornamentele de cap: cunună, pană,

covârlac, învălitoare, fruntari.... Într-o "troacă" - ale de față: albele, rumânele și salba cu coroane.

Fetele mai bogate aveau separat lăzi de poale. În astfel de lăzi, printre poale se puneau opreg'ile cusute cu aor, cu ciucuri de araz, apoi cotrânțele de arămiz și c'iupag'ele cu aor.

Altă ladă, micuță, era pentru cârpele de pliș. Și astfel de ladă aveau fetele bogate. În casă se știa că iarna femeile nu aveau ce căuta afară. Acela era lucrul bărbaților. Femeile întindeau războaie. Câte femei erau în casă, atâtea războaie se întindeau. Părtă la Zăpostât trebuiau să termine cu cilimurile, deoarece atunci se „puneau pe sul” cotrânțele or brânele, ca și ele să fie gata până la Florii, că atunci ieșeau fetele la joc cu haine nou-nouțe.

Bâtrânele casei țeseau peste iarnă toate lucrurile necesare pentru gospodărie: țoale de cai, saci sau pânză de fuior, iar când începea să crească ziva, se „Întindea” bumbacul. Pe „trâmba” de bumbac erau împuiate poale, c'iupăgare, „peșchiră”. Pentru o pereche de poale și un c'iupăgari se foloseau 3 răschitoare de sadă ori cinari, iar pe sul se puneau 12- 16 răschitoare. Restul de pânză ce se bătea cu suveica o foloseau fetele, cosând la obadă, sau se foloseau la poalele cu „nățarai”. Dacă pânza era din bumbac subțire, „de 200”, atunci se croiau c'iupag'ele care se coseau cu aor și poalele „cu șlingărai”. Toate aceste lucruri se făceau treptat, an de an, ca atunci când fata se căpăra, să nu lipsească nimic.

În ladă se adăugau lucruri până în săptămâna nunții. Lada se ținea în soba mare, la loc de cinste. Până la nuntă, de lada fetei avea grijă mama și bunica. Dacă erau tătăișe în casă, și ele știau ce se găsește în ladă, dar niciodată nu o deschideau fără stăpâne. La nuntă se scotea din ladă tot și se arăta la nuntași, dar și la tot satul. Dusă la casa mirelui, tânăra nevastă își chema soacra și socru până „își chicea” țoalele din nou în ladă.

Lada avea astupuș deasupra, prins cu șarci pentru a funcționa mai bine. În partea din față avea o „reză” prin care se trecea lacătul. Lada era întotdeauna închisă, iar cheia o ținea stăpâna. Când aceasta se ducea la holdă, o mai dădea și soacrei, dar nu era obligatoriu.

Lada era unicul lucru asupra căruia soacra nu putea fi stăpână.

GĂINA SUPĂRATĂ

Doi cocoși țanțoși și grei
S-au bătut de dragul ei
Dar ea, doamnă mofturoasă
Nicidecum politicoasă,
Le-ntoarse îndată coada
Ne mai vrând s-audă sfada
Și fugind c-o râmă-n gură
Cârâi cu multă ură:
- Nu-nțeleg pe Porumbacu...
Țâfnos, a îmbrăcat fracul...
Și Albul, ca mirele înțolît
Iar din fire și-a ieșit!
Vai mie, iată Roșcatul!
Ce frumos calcă, băiatul...
Creastă roșie, lăsată...
Ce pinteni! Coadă vărgată!
Stă pe loc. Ba, se așează
Lângă neagra fudulie
Si cu-n gest pe care-l știe
Îi servește un grăunte.
Uite, zău,... îi face curte!
Nu se mai sfiesc nițel!
- E un obraznic și el!

TRADIȚII, SUPERSTIȚII
ZONALEOBICEI DE ÎNMORMÂNTARE
DIN OSTROV (COMUNA
BIRCHIȘ) – ZORILE

Domnica FLORESCU

„Zorile” este un cântec trist, pe care îl cântă un grup de șapte femei, atunci când moare o persoană tânără.

El este cântat în zori, afară, în fața geamului camerei, unde se află persoana răposată. Cele șapte femei îl cântă așezate în picioare, pe o bancă lungă, cu fața spre răsărit. El se cântă în funcție de sexul și starea civilă a persoanei decedate. Este un obicei demult pierdut în localitatea Birchiș, iar în localitatea Ostrov s-a

practicat până prin anul 2000.

L-am cules de la bunica mea - Tamșa Domnica (Ostrov, nr. 182, 87 de ani).

Zorile

-Zori, drage-mi surori,
Gi ce-ați zăbovit
Și nu ați zorit
Astăzi gimineată
Ca ieri gimineată?

-Noi am zăbovit
Și nu am zorit
Pân-am gispărtât
Suflet gi la oasă.

Noi am zăbovit
Pân-am gispărtât
Frunzâță gi vie
Soț gi la soțâie.

Noi am zăbovit
Pân-am gispărtât
Frunzâță gi zloțî
Soață gi la soț.

Noi am zăbovit
Pân-am gispărtât
Frunzâță gi sfînțî
Copii gi părințî.

Șa ce-ntoarge, Ioane,
Pă mânuța stângă
Tata tău ce strigă.
Șa ce-toarce, Ioane,
Pă mânuța dreaptă
Mama ta ce-așceptă.

Șa ia sama, Ioane,
În cale-ai plecat.
În cale ț-o ieși
Un câmp verzășor
Ș-o lină fântână
Scaun gi hogină.
Stai și hogineșce!

Stai și hogineșce,
La părințî gângeșce.
Stai și hogineșce
La soțâie gângeșce.

Și ce roagă, Ioane
Gi vecinii tei.
Ei țâie să-ți facă
O cruce gi păr
Ș-o ladă gi măr
Cu șapce fereșci.

Pă una să-ți vină
Amiros gi flori
Dor gi la surori.

Pă alta să-ți vină
Amiros gi-argințî
Dor gi la părințî.

Pă una să-ți vină
Amiros gi brad
Dor gi la bărbat.

Amiros gi vie
Dor gi la soțâie.

Amiros gi meră
Dor gi la muiere.

Pă una să-ți vină
Amiros gi spini
Dor gi la vecini.

Șa ce-așază, Ioane,
Stai și hogineșce,
La toți ce gângeșce.

DINAMISMUL CUVINTELOR:**(a) paște**

Geanina IOVĂNESCU

Lexemul „paște” provine din latinescul *pasco*, *-ere*, *pavi*, *pastum*, care are sensul de „a mâna la păscut, a face să pască, a paște, a hrăni, a alimenta, a lăsa să crească”, iar în limba română sensurile sunt apropiate de cele latinești.

În Dicționarul limbii române pentru cuvântul „paște” regăsim trei sensuri: „Sărbătoare creștină a Învierii lui Isus Hristos”; „pâine sfințită (pască)” și sensul propriu-zis din limba latină „a mânca iarbă, a pășuna”, de unde putem deduce faptul că cele trei sensuri sunt strâns legate de latinescul *pasco*, *-ere*. Prin procedeele de substantivizare sau adjectivizare, în limba latină avem o serie de cuvinte provenite din forma verbală: adjectivul *pascalis*(2) „care paște”, substantivul *Pascha*, *-ae* „Paști(sărbătoare iudaică și creștină), dar și miel pascal”; substantivul *pascua*, *-ae* „pășunat, mâncare”; adjectivul *pascualis*(2) „de pășune”; substantivul *pascuum*, *-i* „pășune”. Nu numai în limba latină vorbim de o dezvoltare în jurul verbului *pasco*, *-ere*, ci și în limba română. Din rădăcina acestui verb, avem: Sfintele Paști, pască, pascale, a paște etc, dar și expresii formate cu acestea: „la Paștele cailor” – niciodată, „din an în Paște” – foarte rar; „N-am păscut porcii împreună” – nu suntem pe picior de egalitate sau „să nu te pască păcatul ...” – să nu cumva să...

Pornind de la cele spuse anterior, de sărbătorile pascale, pe lângă valoarea religioasă, se leagă revenirea la viață a naturii (având astfel animalele ce să pască), dar și acele mese copioase ale românilor(adică include și ideea de hrănire, mâncare), așadar și ideea de sărbătoare religioasă are la bază nuanțele semantice ale verbului latinesc. Continuând exemplificare, aș aprofunda expresia „la Paștele cailor”, deoarece între sărbătoarea religioasă și lexemul *pasco* există o corespondență strânsă. Această expresie este pe cât de veche, pe atât de utilizată și astăzi, având sensul de niciodată. Ea este asociată cu Ispasul, având loc în ziua de Înălțare la Cer a Mântuitorului, adică în ziua de joi, din săptămâna a șasea de după Paști. În această zi, denumită și Joia Iepelor, caii pasc iarbă pe săturate(conexiunea cu *pasco*).

Elementele lingvistice și cele culturale (tradiționale), în limba română se împletesc foarte consecvent, creând o conexiune durabilă în timp, grație poveștilor din spate, astfel că „lingua latina” rămâne vie și roditoare și peste generațiile care nu mai cred în ea ca într-o limbă-mamă.

BACI GHIURJ A LU' HĂMFĂU' ȘI MĂRȚOLEA

Ioan Alexandru ARDELEAN

Cred că-i bine să vă povestesc și despre unele povești auzate pe vremea când io, ieram prunc, amu nu știu ce să vă zăc, is adevărate, uăă, poate numa povești spusă d'i babile vremii. Vă pot spune că-n ultimii ani n-am mai auzat nimic despre aseminia lucruri. Eh, daa, să zăc!

Cam, când ieram io d'i vo 7-8 ani, apucam, să mă prindă sara, baa, chiară noaptea la uliță cu pruncii, uitam să mai merem acasă. Pe vremea aceia n-aveam televizoră și alte scule uitătoare cu care să ne pterdiem vremea, ne aveam noi pe noi și nu ne mai săturam unii d'i alții.

Eii, daa, n-ar fi fost bai, numa că a noști, cei bătrâni, s-ar fi culcat doară erau ostăniți după o zi d'i lucru, așe că ce s-or gândit iei, cred că ar mere mine să zăc, ș-or adus aminte d'i Marsara sau Mărțolea, așe că aieștia doi d'i fapt unu sânșur, numa cu doauă nume, or fost cei care sara ne băgau în căși.

-Mă, pruncule, ar fi bine să nu mai umbli sara pe uliță ca vândrocii.

-Daa, d'i ce bună Lencă? Și atunci buna Lencă începea să-mi spună o poveste pe care să spun drept și amu îmi rădică cele zece fire d'i păr, care m-or rămas în vârful capului.

-Tu, cam ce crezi? Îi bine să umbli sara? Io zăc că ar fi bine să te prindă sara, acasă. Doamne ferește, să nu dai păstă Marsara, mai ales dacă-i marța, zăua din săptămână. Marsara aieștia sau Mărțolea umblă sara și dacă prinde ceva prunc, iute pune brânca pe iel și-l bagă-n sac, apoi să duce cu tăt cu prunc!

-Inde să duce, bună Lencă?

-Inde să duce? Tătie vrei să le știi! Să duce la iel acasă, inde ferbe pruncu' și-l mănă! D'i la noi n-o dus până amu numa v'o doi sau tri prunci și cam dimult o fost asta, unu' o fost Văsălie a lu' Pterdutu', așe că ai grije și vină acasă cu zăuă, să nu deie păstă tine.

Așe am auzat io d'i Marsara sau Mărțolea, tare m-am tiemut d'i omu aieștia ori străgoi ce-o fi fost. Până o trecut vremea și m-or crescut și mie mustețele m-am cam ferit să umbli sara, să spun drept și amu mă cam feresc să umbli noaptea, numa că amu din alte pricini.

Buna m-o povestit că Marsara, dacă n-are nimic în sac și să-ntâlnește c-on om mare, nu prunc, tăt nu să lasă și atunci îi fură mintea și d'i aceia mai iestă câte on om slab d'i minte. Dacă Marsara îi fura mintea, atunci n-aveai vindecare, nici popii, nici muierile care făceau boscoane nu mai puteau să aducă mintea la loc. Când ieram io prunc, am cunoscut on om care o avut d'i lucru cu Mărțolea, și așe o fost, mintea lui o rămas în urmă, era om bătrân daa, iel iera ca pruncii, umbla cu uăchelari fără iagă, să mai juca cu noi câteodată, altădată plânșea ca pruncii. La omu' aieștia îi plăcea tare mult să fircălească fel d'i fel d'i prostii, când iera în toane bună ne străga și băga brânca-n jeb și la fiecare ne dădia câte o hârtie d'i căiet tăietă în formă d'i pătrat lung pe care era scris „on leu”, „tri lei” sau „cinci lei” și zăcia că să avem și noi bani. Apoi meream cu iel câte zece prunci la dutian, să ne cumpere țucur, tăt pe bani făcuți d'i iel, dacă dutenărășu' nu ne dădia țucur atunci omu nost începea să plângă și să jdere. Oricum la tâte dutenile din sat să știa treaba asta și nime nu-l mai năcăja, când ajunșiam la dutian luau hârtia d'i la iel și noi căpătam fiecare câte on țucur mătasă sau țucur lapte, ce era în dutian, numa on dărab (...)

EMANDIANA, 2019**Premiul I
Mihaela HURĂ****Plecare**

Se duce iar vara, cocorii se duc,
se stinge lumina în frunza de nuc,
își leagănă merii povara și tac.
Livada-i bogată și ceru-i sărac.

În lan auriu grâul doarme stângaci,
prin somn îi trec zile cu roșu de maci
iar lame de seceri în sat se ascut
și morile-așteaptă, și cerul e mut.

Pădurea își crește copacii-soldați
de focul din sobe flămânde visați,
le curge prin crengi presimțirea de jar
și vântul îi strigă din cerul amar.

Se duce iar vara, și cade-n izvor
o umbră albastră și grea de cocor
în care un vis nu mai știe că-i viu.
Livada-i bogată și ceru-i târziu.

**Premiul al II-lea
Carina A. IENĂȘEL****Într-o joi, cu dragoste...**

te chem la capătul lumii,
nu-i timp în cetate-a mai sta –
fii gata la șapte, când lunii
îi arde-n obraji dragostea!

și-atunci, neîncăpându-și în sine,
aruncă pe cer vâlvătăi,
de-ți pare că-n dansuri feline
știu norii să se-ndrepte spre văi,

să-și curgă tot dorul deodată
în ploii torențiale și-n vânt,
purtând convenabila mască
a celui ce plânge zâmbind...

deci, du-te degrabă acasă
și strânge orice ai de preț,
plecăm cu avionul, spre seară...
ca hoții de suflet, discret...

ne-or ajunge din urmă tornade
și, uneori, curcubeie-acer
ți-or trimite cu de-a sila în brațe
săgeți înmuiate în cer...

să-ți pară că-n tine sunt toate,
după cum tu în mine trăiești –
deodată departe și-aproape
ca și cum nu ar fi decât „ești!”...

**Premiul al III-lea
Luminița ZAHARIA****impozit pe like**

am auzit că ni se pregătește
impozitul pe like, accelerat
în funcție nu doar de cantitate –
l-a dat un ținc, o fată, un băiat?...
contează, cică, și sinceritatea
viteza, nu mai spun, este în top
impozitul pe like o să se-adune
în contul unui mare filantrop
acesta, sfătuit de marii sftnici
ai socializării fără frîu
îl va repartiza după nevoie:
pentru noi like-uri, pentru poale-n brîu
pentru mumificarea celor care
au luat premiu-ntîi, cu coroniță,
pentru statuia Like-ului, măreață,
pentru implementări la grădiniță...
noi manuale vor ieși pe piață,
metode de predare, cum ar fi:
like-ul la like, sau abordarea-n vitro
subliminal accept, lecții târzii...
cu analiza swot nu prea stai bine?
pac! o injecție cu likulină
frustrări trăiești că n-ai primit destule?
în biotopul tău fie lumină!
omisă nu va fi nicio fațetă
a științei like-ului, în plin avînt
ne va deschide uși de taină cerul –
și cîta fericire pe pămînt!

ce te ascunzi, Gigel, sub pălărie?!
văd că nu mi-ai dat like la poezie!

MUZEU**Adelina STOENESCU**

Pentru prima dată în 126 de ani, muzeul arădean și-a deschis porțile și colecțiile pentru un număr record de vizitatori într-o singură seară: 4500 de arădeni și turiști la Noaptea muzeelor în arad - la Palatul Cultural, Muzeul de artă și sala "Clio", la Muzeul orașului Lipova și Muzeul memorial „Ioan Slavici și Emil Monția” Șiria!

Inițiată de Ministerul Culturii și Comunicării din Franța și patronată în prezent de Consiliul European, de Unesco și de Consiliul Internațional al muzeelor,

Noaptea muzeelor este un eveniment de succes european desfășurat la nivel internațional și aflat anul acesta la a 15-a ediție.

Mii de muzee și instituții culturale din zeci de țări europene și nu numai își aprind luminile și deschid porțile în aceeași noapte.

Milioane de europeni sarbatoresc cultura iesind pe strazi în aceeași noapte.

Anul acesta, evenimentul a fost sărbătorit în toată Europa în data de 18 mai.

La Arad, Noaptea muzeelor a fost organizată de Complexul Muzeal Arad, cu sprijinul Rețelei naționale a muzeelor din România.

Palatul cultural a fost vizitat de 3000 de arădeni și turiști, între orele opt seara și două dimineața!

FOTO**Mircea BORAN**

Colegii noștri de la Asociația Foto Kino Video din Novi Sad, Voivodina, Serbia, prezintă prin 62 de fotografii artistice orașul în care locuiesc.

Cei 27 de autori sunt: Anica Župunski, Dejan Čavić, Dejan Rakić, Dobrila Martinov, Dušan Živkić, Dušanka Ljubojević, Ilija Gajinov, Jan Valo, Konstantin Đaković, Kornelija Đaković Švajcer, Maja Tomas, Maja Tomić, Nebojša Živić, Nikola Kukin, Olja Simović, Petra Balaban, Siniša Bubnjević, Slađana Pantelić, Slobodan Mojak, Snežana Lerh, Snežana Lukić, Svetozar Đipanov, Tatjana Lelić, Tomislav Lučić,

Vesna Lovrić Liebetrau, Zoran Ješić, Zoran Pislević.

La vernisaj au fost prezenți prietenii noștri din Novi Sad care au vizitat Aradul și împrejurimile și au participat la evenimente.

Novi Sad - mică istorie

Istoria timpurie a orașului Novi Sad este oarecum misterioasă. Studiile arheologice arată că orașul a fost populat chiar și în perioada paleolitică și că a fost un loc de întâlnire a mai multor culturi și națiuni. Pe lângă romani au existat și alții care au locuit aici: gepizii, hunii, avarii, slavii, germanii, maghiarii, bizantinii și turcii.

Cu toate acestea, dacă ținem cont de faptele incontestabile, adică de istoria modernă a orașului, Novi Sad este un oraș foarte nou - conform documentelor istorice există de puțin mai mult de trei sute de ani. Astfel începutul istoriei moderne a orașului Novi Sad este plasat în 1687, când monarhia habsburgică a preluat controlul asupra teritoriului Bačka și a unei mari părți din Srem de la Imperiul Otoman.

Când vorbim despre originile orașului Novi Sad, cu siguranță trebuie să începem cu construcția cetății Petrovaradin, o fortificație pe malul drept al Dunării, a cărei construcție a început în 1692. Cetatea Petrovaradin a servit ca scut în fața invaziei turcești. În hinterlandul său, pe malul stâng al Dunării, o așezare a început să crească doi ani mai târziu, locuită în cea mai mare parte de soldați, comercianți și meșteșugari. Această așezare s-a dezvoltat mai mult în secolul următor - în special comerțul și artizanatul, iar populația care locuia în așezare era tot mai diversă (erau maghiari, slavi, evrei, aromâni etc.). A fost numit Petrovaradin. Dezvoltarea acestui oraș a fost cu siguranță influențată de prima mare migrație a sârbilor condusă de Arsenije Čarnojević care a avut loc în 1690.

În 1747, s-a ajuns la un acord între locuitorii non-sârbi și cei sârbi privind organizarea viitorului oraș liber; cetățenii care și-au dorit libertatea au făcut posibil ca orașul să devină un oraș liber regal pe 1 februarie 1748. Prin plata a 80.000 de forinți în argint, comercianții și comercianții bogați au reușit să obțină statutul de oraș liber regal de la împărăteasa Maria Tereza și a fost numit: Novi Sad, adică Neoplanta (latină), Újvidék (maghiară) și Neu-Satz (germană).

ÎNVĂȚĂMÂNT CONCURSUL NAȚIONAL PENTRU ELEVII CU DEFICIENȚE DE VEDERE – ARAD, 2019

Carina A. BABA

În perioada 14-17 aprilie 2019, cadrele didactice de la Liceul Special „Sfânta Maria” Arad dimpreună cu doamna inspector pentru învățământ special, prof. Amalia Cojocariu, din partea ISJ Arad, au organizat Concursul Național pentru elevii cu deficiențe de vedere.

La acest concurs au participat copii din școlile speciale pentru nevăzători din București, Buzău, Cluj, Timișoara și Tg. Frumos.

Probele sunt concepute doar pentru elevii din clasele terminale, clasa a VIII-a și a XII-a: Limba română, Limba engleză, Matematică, Istorie, TIC, Citire/scriere rapidă în Braille.

Festivitatea de deschidere a avut loc la Consiliul Județean Arad, într-o după-amiază calmă de duminică. Doamna inspector general pentru învățământ special, prof. dr. Mitran Liana Maria, domnul inspector școlar general, prof. Mladin Claudius, prof. univ. dr. Pătrăuță Teodor, UVG Arad, și prof. Vanda Silviu, reprezentant al Asociației Nevăzătorilor din România, au urat bun venit la Arad copiilor, încurajându-i să își urmeze mereu visurile, muncind și crezând în ei înșiși.

După probele scrise, copiii au vizitat Mănăstirea Feredeșu și Muzeul „Ioan Slavici și Emil Monția”, arătându-se încântați de alegerea făcută de gazde.

Probele practice s-au desfășurat în următoarea zi de concurs, iar Festivitatea de premiere s-a încheiat pe ritmuri de dans, la restaurantul Akademos.

În cadrul concursului s-a desfășurat și o expoziție de felicitări, realizate de peste 240 de copii, coordonați de 70 de cadre didactice din școlile participante. De această expoziție s-a îngrijit prof. Olar Luminița, un om cu inimă de aur, care își pune tot sufletul înaintea copiilor pe care îi educă.

ARADUL VĂZUT PRIN OCHI DE COPIL

Sorina GROZA

Școala Altfel a adus prilej de bucurie școlarilor de clasă pregătitoare de la Școala Gimnazială nr.16 „Take Ionescu” din Timișoara, Clasa Isteților.

Au cunoscut îndeaproape flora și fauna din Parcul Național Ceala, au scris cu pană de gâscă,

pentru prima oară, înmuiată în cerneală ecologică obținută din galene de stejar.

Bucuria nu ar fi fost tot atât de mare dacă nu era întregită de fermecata poveste a Aradului spusă cu atâta pasiune de domnul Horia Truță la Turnul de Apă din Arad. Și dacă obiectele expuse i-au captivat pe micii isteți, bazinul în care se colecta apa și panorama Aradului au înnobilit excursia micilor învățăcei cu cunoștințe selectate cu grijă de oamenii locului.

ZILELE ACADEMICE ARĂDENE UVVG IN MEMORIAM

Aurel Ardelean sau „Icoana Stelei ce - a murit / Luci vederii noastre”

Florica R. CANDEA

A douăzeci și noua ediție a Zilelor Academice Arădene, cu o panoplie ce cuprinde manifestări de elită și oaspeți de seama din țară și străinătate, a debutat de Ziua Europei cu o Conferință de presă la sediul Bibliotecii Centrale Universitare Tudor Arghezi. Aici într - un cadru, pe cât de ceremonios pe atât de duios, a fost inaugurată Biblioteca Aurel Ardelean, rector fondator și președinte al Universității de Vest Vasile Goldis din Arad.

Solemnul a depășit emotionalul iar numeroasa asistenta a asistat cu smerenie la acest moment dedicat, cum de altfel întreaga desfășurare a Zilelor Academice, 9-11 mai de la Arad „In memoriam Aurel Ardelean”.

Desigur, într - o viață de om, probabil ne întrebam, ce rămâne, cu adevărat în urma noastră. Iată, familia distinsului prof. Dr. Aurel Ardelean a recompus o parte din Zestrea de Spirit a regretatului mentor și a redat - o Comunității Arădene pentru care a slujit vreme de peste cinci decenii. Selecta asistenta, formata din elevi, cercetători, universitari, oameni de cultura, istorici, studenți, colaboratori ai celui plecat, a pășit cu pioșenie în Biblioteca "Aurel Ardelean", unde i - a întâmpinat biroul, geanta.

Diplomat, un set de ochelari, un set de cravate sute de manuscrite, vitrine înțesate de cărți de specialitate, note și Însemnări s. a care vor însemna surse demne de studiat.

Familia, prin Doamna Prof. Univ. Dr. Dorina Ardelean, soția, și doamna rector Coralia Cotoraci au menționat faptul că era necesar ca actuala ediție a Zilelor Academice să se desfășoare sub aura unei neșterse amintiri a neobositul fondator al Universității de Vest Vasile Goldis, cu atât mai mult cu cât Personalitatea celui plecat la cele veșnice la sfârșitul anului trecut sa nu fie data uitării.

La Vremea Când încă se mai canta „Hristos a înviat din morți”, tăierea panglicii inaugurale a fost făcută în prezenta Corpului Academic universitar, a doamnei rector, prof. univ. dr. Coralia Cotoraci dar și în prezenta PS Inalt Preasfințitului Timotei al Aradului care a spus „Parca Îl așteptăm să ia cuvântul, așa cum o făcea imediat după preoți”.

După Slujba de sfințire a Efigiei și a Bibliotecii care s-a dovedit a fi neîncăpătoare, cei prezenți s-au perindat prin fața vitrinelor pline de cărți sau a meselor cu fise, notițe, studii de specialitate, au putut vedea obiectele personale pe care familia a considerat a le dona și de a le pune la îndemână arădenilor și nu numai, ca un însemn de respect, prinos de aducere aminte pentru o slujire pe Altarul spiritual - cultural a prof. univ. dr. Aurel Ardelean al cărui nume îl va purta și Aula Magna din Campusul universitar.

Mai săraci prin nedreapta dispariție și mai bogați spiritual organizatorii Zilelor Academice Arădene au pus în Lumina personalitatea prof. univ. dr. Aurel Ardelean de numele căruia se leagă o serie de realizări de marca pe plan național sau internațional.

ZILELE ADMINISTRAȚIEI LOCALE

Florica R. CANDEA

Federico Garcia Lorca a spus „Nu poti iubi patria legat la ochi”.

În aceste zile soarele a răsărit la Arad să aducă pacea anilor 100 de când armata a intrat pe Calea 6 Vânători să elibereze Aradul prin Regimentul condus de locotenentul Pirici.

Actori învesmântați în costume de epocă, călăreți și tineri cu tricolar, coșuri cu flori au întâmpinat reconstituirea celor 100 de ani precum și grandioasa defilare de o solemnitate aparte pe traseul arădean Teatru Podgoria, ca un însemn de recunoștință.

Aceste momente printre care și un primar maghiar de 100 de ani au făcut deliciul miilor de arădeni. Dar 100 de ani a însemnat și prezentări de carte, o Conferință internațională cu zeci de participanți în plen și pe secțiuni, o Expoziție de cărți poștale ale soldaților francezi *Bien le Bonjour Paris* fapt ce înseamnă că un jubileu 100 de ani de administrație înseamnă cuget simțire libertate de exprimare în Arad Leagă al Marii Uniri!

Și mai înseamnă petale de flori pe Platoul din fața Primăriei sau un Concert Festiv sau prezența Cadrelor militare care au conferit Distincția aniversare”

Bien Bonjour Arad!

STINDARD, FESTIVAL CONCURS DE LITERATURĂ PATRIOTICĂ, Ediția I

Dorin OCNERIU

Prima ediție a festivalului-concurs de literatură patriotică SUB STINDARDUL TRICOLOR și-a desfășurat marți, 14 mai a.c., la Cercul Militar Arad, ultima etapă și anume simpozionul festiv.

Șase instituții din Arad au colaborat la organizarea festivalului: filialele județene ale rezerviștilor militari, veteranilor de război și a A.N. „Cultul Eroilor-Regina Maria”, Liga Scriitorilor din România, Salonul Cultural „GUTENBERG” și Biblioteca Județeană „A.D. XENOPOL” Arad.

Evenimentul cultural se înscrie în paleta largă de manifestări dedicate Centenarului intrării armatei române în Arad: 17 mai 1919-17 mai 2019.

48 de creații în poezie și proză au fost trimise de autori din toată țara, precum și din Serbia și Macedonia, dovedind astfel deschiderea spre public a festivalului. După îndelungi dezbateri, Juriul a decis următorii premiați:

Premiul I: Cristian Mladin, Arad

Premiul II: Dimitrie-Sorin Pană, Titu, jud. Dâmbovița; Ana Drăgoianu, Țânțăreni, jud. Gorj

Premiul III: Teodor Groza Delacodru, Vrșeț, Serbia; Gela Enea, Craiova, Jud. Dolj

Mențiuni: Nicolae Nicoară Horia, Șagu, jud. Arad; Emilia Amăriei, Idicel, jud. Mureș.

Premiul revistei STINDARD: Grigore Buciu, București

Premiul revistei ATELIER: Lazăr Magu, Mândruloc, jud. Arad

Premiul S.C. TRANSGAZ: Dumitru Buțoi, Timișoara, jud. Timiș

Mulți dintre concurenți – dar și dintre organizatori – sunt membri ai Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, nume cunoscute de jurnaliști, cu operă importantă și cu aport însemnat în cadrul filialelor locale ale Uniunii.

Salutăm prezența la simpozion a domnilor TEODOR GROZA DELACODRU, apreciat scriitor și jurnalist român din Serbia și a domnului VASILE PETRICĂ, redactor-șef al singurei publicații de expresie românească: Libertatea din Pancevo, Voivodina, Serbia.

DACĂ E IUNIE E GUTENBERG DE VARĂ

Dan LUCA

Trăim vremuri în care a scrie nu e povară, e o vinovată plăcere sau, poate, pentru unii, o practică nevinovată. De aceea, lumile scriitoricești se împart în amatori și profesioniști, citiți ori necitiți.

Ajută, oare, scrisul la ceva?

Nu știm dacă vom găsi, măcar temporar, răspunsuri, dar cu siguranță, editarea, tipărirea și, mai apoi, citirea, ar fi lucruri care încă ar înnobila omenirea invadată de electronic.

Nu, scrisul nu e o meserie, e o tăgadă cât o dovadă că există încă inspirații și dedicații.

Sunt, prin scris, dovezi ale unor efecte terapeutice, așa precum auzul ori văzul simt o încântare la audierea unei cântări sau admirația unui desen. Ca un post ținut de un creștin care purifică, așa e și scrisul când cineva are ceva de spus. Dar spus bine! Și, cu un strop de dragoste. De vară!

GALA EXCELENȚEI, GUTENBERG, EDIȚIA I

În miez de martie, înainte de Ziua Internațională a Poeziei, s-a desfășurat Gala Excelenței Ediția I, în prezența semnatarilor din revista Gutenberg pe anul 2018.

Această Gală a avut în vedere atât promovarea revistei și a Salonului Gutenberg la 10 ani de ființare precum și felicitarea tuturor acelor care contribuie la răspândirea, prin articole, a culturii în pagini.

Sărbătoarea festivă a avut loc la Cafe Clasic 1890 în prezența directorului Tipografiei Gutenberg, ec. Dan Luca.

Foto: Mircea Boran

Semnează în această ediție

Ioan A. ARDELEAN
Eliss Beatrice AL-BADI
Carina BABA
Vasile BARBU
Camelia Elena BELEI
Vlad BERETEU
Lucia BIBART
Mircea BORAN
Sebastian BURNAZ
Florica R. CÂNDEA
Claudiu CHIȘEREU
Ioana CRIȘAN
Hans DAMA
Manuel DANCA
Teodor GROZA DELACODRU
Sorina GROZA
Ligya DIACONESCU
Ioan GODJA
Gheorghe HODREA
Mihaela HURĂ
N.N. HORIA
Carina A IENĂȘEL
Anton ILICA
Valeriu ILICA
Geanina IOVĂNESCU
Dan LUCA

Roxana LĂDUNCĂ
Elena LOCUSTEANU
Gabriela MARCO
I.V. MARCU
Liviu NADIȘ
Ioana NISTOR
Dorin OCNERIU
Mira ODAGIU
Ioan V. MARCU
Cornelia MUREȘAN
Ioana Lucia PĂTRĂUȚĂ
Iuliana PINTEA
Eugenia Ponta PETE
Mariana POP
Marisa RANTA
Mărioara SÂRBU
Adelina STOENESCU
Emil ȘIMĂNDAN
Semideea ȘULEA
Ioan TULEU
Horia TRUȚĂ
Alexandra TUDORESCU
Loredana TUDORESCU
Aida VOIVODICIAN
Luminița ZAHARIA

Revista Gutenberg precizează:

Vă rugăm să expediați materialele pentru luna septembrie 2019, până în data de 20 iulie la următoarele adrese de email candeafoare@yahoo.com, tel. 0745263205; carina.anqa@gmail.com; tudlore@yahoo.co.uk

Materialele vor fi însoțite de o fotografie a autorului, conținut o pagină A4, scris cu font „Times New Roman”, caracter de 10, text corectat cu diacritice.

Vom încerca, pe cât posibil să inserăm și alte fotografii în măsura spațiului, însă nepreluat de pe internet, la fel, vom publica doar materiale inedite, cu timitere la o sursă bibliografică (exclus internet sau webografie). Manuscrisele nu se înapoiază. Revista Gutenberg - Universul Cărții găzduiește opinii, creații sau înscrisuri ale autorilor, din segmente culturale, cotidiene, mozaic, panoramic etc, dar responsabilitatea conținutului fiecărui text, aparține autorului în exclusivitate. Manuscrisele nu se înapoiază, materialele în excedent vor fi luate în seamă pentru viitoarele ediții cu precizarea expresă de a nu se depăși conținutul unei pagini A4.

Colegiul Editorial - Redacțional

Foaie culturală, recunoscută de C.N.C.S.I.S.
ISSN 2248 - 308X
ISSN-L 2248 -308X

„De la piatră, scriere pe piei, la pergamente și hârtie s-a ajuns astăzi la etapa scrierii virtuale, electronice. Iar hipermedia avansează strategii de îmbinare a scrierii cu vocea, a sunetului cu imaginea, a fotografiilor cu videoclipurile, astfel că degustarea documentării și informatizării sunt deserturile alese ale umanității. Terminalele (televizor, tablete, telefoane celulare ș.a.) sunt deja „la purtător”, văzând că fiecare merge pe stradă ascultând, vorbind, scriind, înveselindu-se, râzând și trăind intens condiția umană a lumii, văzută ca „un sat universal”. Telefonie mobilă și accesul prin touchscreen, ecran color, dispozitive smartphone, accesul inopinat la internet – imensa bibliotecă a lumii -, aproape în orice loc și în orice moment va oferi surprize din ce în ce mai provocatoare inclusiv un declin al lecturii cărților pe suport material. Personal, iubesc foșnetul răsfoitului paginilor și mă încânt de privitul admirativ al volumelor din biblioteca personală, care mi-au încântat clipele vieții.”

Anton Ilica

ISSN 2248-308X
ISSN-L 2248-308X